

# ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE



## FAKULTA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

### KATEDRA EKOLOGIE

**Cyklostezka Šluknovským výběžkem, krajinou podstávkových domů**

(Bakalářská práce)

Vedoucí bakalářské práce: **Prof. RNDr. Karel Šťastný, CSc.**

Autor práce: Jaroslav Doležal

**2015**

## **Prohlášení**

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně pod odborným vedením Prof. RNDr. Karla Šťastného, CSc. a uvedl jsem všechny zdroje a literární prameny, ze kterých jsem čerpal.

Ve Velkém Šenově dne 14. 4. 2015

## **Poděkování**

Rád bych poděkoval vedoucímu této bakalářské práce Prof. RNDr. Karlu Šťastnému, CSc. za odborné vedení, poskytnutí cenných rad a věcné i formální připomínky.

Děkuji všem přednášejícím ČZU, kteří mi svými přednáškami napomohli ke komplexnějšímu vnímání přírody a krajiny.

Poděkování též patří manželům Mágrovým, kteří mi poskytli užitečné informace o podstávkových domech a jejich historii.

Ve Velkém Šenově dne 14. 4. 2015

## **Abstrakt**

Bakalářská práce řeší návrh cyklotrasy Šluknovským výběžkem krajinou podstávkových domů s propojením místních památek. Cyklotrasa se nachází v Děčínském okrese a prochází mikroregiony Sever a Tolštejn.

Práce popisuje zajímavé kulturní památky, místní lidovou architekturu v podobě podstávkových domů. Dotýká se též historie obcí, projížděných míst a přírodních zvláštností území. Vlastní cyklotrasa bude realizována formou šesti informačních tabulí, které návštěvníkům poskytnou informaci o celé trase a zároveň o jednotlivých zastaveních. Součástí práce je seznam GPS souřadnic, které se dají vložit do navigačního zařízení a svými odkazy určují přesnou polohu navštěvovaných míst.

Práce byla zpracována na základě literárních rešerší z dostupné literatury. Osobními návštěvami míst v popisované oblasti a studiem místních zdrojů, pak byly získány upřesňující a doplňující informace.

## **Klíčová slova:**

Cyklotrasa, naučná stezka, podstávkový dům, NP České Švýcarsko, CHKO Labské pískovce, CHKO Lužické hory, Natura 2000.

## **Abstrakt**

The bachelor thesis deals with the suggestion of the cycle route through the Šluknov Spur territory around the landscape of Semi-timbered houses. The route is connected with local cultural monuments. It is situated in Děčín district and passes through the microregion Sever and Tolštejn.

The thesis describes some interesting cultural monuments, local folk architecture represented with the Semi-timbered houses. It also deals with the history of the villages, places passing through and the natural rarity of the region. The cycle route itself will be realized through the six information boards, which provide the visitors with a piece of information about the route and particular interceptions as well.

The thesis also deals with the list of GPS geographical coordinates giving an accurate location of the visited places.

The thesis was elaborated according to some literary researches from the giving literature. The personal participation of the author of this thesis and study of local sources gave more specific and additional piece of information.

## **Key words:**

Cycle route, natural trail, a Semi-timbered house, NP České Švýcarsko (natural park Bohemian Switzerland), CHKO Labské pískovce (protected area Labské pískovce), CHKO Lužické hory (protected area Lužické hory), Natura 2000.

# OBSAH

1	Úvod.....	8
2	Metodika.....	9
2.1	Seznámení s územím .....	9
2.2	Výběr okruhu .....	9
2.3	Výběr literatury.....	9
3	Charakteristika oblasti.....	10
3.1	Místopisná poloha oblasti a její ochrana .....	10
3.2	Ekologicko-geologické podmínky oblasti cyklotrasy .....	10
3.3	Flóra a fauna oblasti cyklotrasy.....	12
4	Historie vzniku a vývoje podstávkových domů ve Šluknovském výběžku.....	14
4.1	Podstávkové domy v obcích Šluknovského výběžku - obecně .....	14
4.1.1	Podstávkový dům .....	14
5	Cyklotrasa obecně .....	17
5.1	Cyklotrasy v okolí .....	17
5.1.1	Cyklotrasa Doubice - Zadní Doubice (trasa č. 3031).....	17
5.1.2	Cyklotrasa Kyjov - Brtníky (trasa č. 3032).....	17
5.1.3	Cyklotrasa Vysoká Lípa - Vlčí Hora (trasa č. 3029).....	17
5.1.4	Cyklotrasa Česká Kamenice - Varnsdorf (CZ/D - trasa č. 3052).....	18
5.1.5	Cyklotrasa Rožany (CZ/D) - Kytlice (trasa č. 211).....	18
5.1.6	Cyklotrasa - Okruh severním výběžkem Českého Švýcarska.....	18
5.1.7	Cyklotrasa - Hlubokými lesy Českého Švýcarska do Zadní Doubice .....	18
5.1.8	Cyklotrasa - Malý Jetřichovický okruh.....	18
6	Naučné stezky obecně (NS) .....	19
6.1	Naučné stezky v okolí.....	19
7	Návrh cyklotrasy Šluknovským výběžkem, krajinou podstávkových domů .....	20
7.1	Krásná Lípa.....	21
7.2	Brtníky .....	23
7.3	Kyjov .....	25
7.4	Doubice.....	27
7.5	Jetřichovice.....	29
7.6	Chřibská.....	31
8	Zvláště chráněná území.....	34
8.1	Národní park České Švýcarsko (NP).....	34
8.2	Chráněná krajinná oblast Lužické hory (CHKO).....	35
8.2.1	Přírodní rezervace Spravedlnost (PR).....	36
8.2.2	Přírodní rezervace Marschnerova louka (PR) .....	37
8.2.3	Přírodní rezervace Vápenka (PR).....	38
8.2.4	Přírodní památka Louka u Brodských (PP).....	39
8.2.5	Chráněná krajinná oblast Labské pískovce (CHKO) .....	40
8.2.6	Přírodní rezervace Pavlínino údolí (PR) .....	41
8.3	Natura 2000 .....	42
8.3.1	Ptačí oblast Labské pískovce (PO).....	42
8.3.2	Evropsky významné lokality (EVL) .....	43
9	Diskuze.....	44
10	Závěr.....	45
11	Zdroje a literatura .....	46
12	Přílohy .....	49
12.1	Souřadnice GPS .....	49

12.2	Grafický návrh informačních tabulí.....	50
12.3	Seznam zdrojů obrázků na IT .....	56

## **Použité zkratky**

ZCHÚ	Zvláště chráněné území
NP	Národní park
CHKO	Chráněná krajinná oblast
PR	Přírodní rezervace
PP	Přírodní památka
NATURA	2000 Soustava chráněných území, tvořena státy EU
EVL	Evropsky významná lokalita
PO	Ptačí oblast
NS	Naučná stezka
IT	Informační tabule
KČT	Klub českých turistů

# 1 Úvod

Lidé by se měli k přírodě chovat tak, aby se při lidských zásazích do přirozeného vývoje příroda dokázala s těmito změnami vyrovnat. Podporujeme trvale udržitelný rozvoj tím, aby lidé měli k přírodě kladný vztah. Abychom získali takový vztah k přírodě, je nutné ji navštěvovat a poznávat. Protože v dnešní době je velký zájem o cyklistiku a turismus, spojil jsem tyto dvě lidské záliby a vytvořil návrh cyklotrasy. Svou prací mám v úmyslu prožitkovým způsobem zavést lidi do přírody a seznámit je s lidovou architekturou a sakrálními památkami. Domnívám se, že je to jeden z jednodušších, a zároveň v poslední době nejžádanějších způsobů, jak dosáhnout efektivní výchovy k ochraně přírody. Lidé by si měli uvědomit, že jsou součástí komplexního systému, bez kterého nemohou přežít.

Nedílnou součástí života je krajina kolem nás, která tvoří naše životní prostředí. Krajina se neustále mění a vyvíjí se po celou dobu své existence. Člověk do přírody zasahuje někdy méně, někdy více a snaží se utvářet ji podle svých potřeb. Na jedné straně je zajišťována ochrana přírody pomocí zákonů a mezinárodních úmluv, na straně druhé je neustálý tlak a poptávka po přírodních zdrojích. Příroda by měla být většinou schopna vypořádat se s lidskými zásahy do jejího přirozeného vývoje.

Prvořadým úkolem je poznávání přírody a k ní patřících ekosystémů, biotopů, biodiverzity, ale i geologických období vývoje krajiny kolem nás, nám umožní pochopit další vývoj v nejbližší budoucnosti. Je nutné nenásilnou formou seznamovat příznivce přírody s tím, jak ji chránit. Nesmíme zapomínat ani na lidovou architekturu, která je hmatatelným důkazem toho, jak naši předci dokázali žít a stavět svá obydlí v souladu s přírodou. Jak šetrně usazovali podstávkové domy, mlýny a různá stavení do krajiny.

Cílem mé práce je navrhnout cyklotrasu Šluknovským výběžkem, krajinou podstávkových domů. Trasa je navržena tak, aby ji zvládli i méně zdatní cyklisté, s možností si cestu rozvrhnout do několika dní s přenocováním. Jednotlivá zastavení v obcích nejsou na sobě nijak závislá, a proto si ji každý může zkrátit dle vlastního uvážení.

Cyklotrasa je pojmenována podle výběžku, kterým prochází. Je jakýmsi nahlédnutím do krajiny, která je velmi cenná z hlediska své pestrosti.



## 2 Metodika

Pro návrh cyklotrasy jsem si vybral území, které dobře znám, protože jsem se v tomto kraji narodil a vyrůstal. Chtěl bych přispět k větší informovanosti o tomto kraji a seznámit čtenáře mé práce nejenom s krásami NP České Švýcarsko, CHKO Labské pískovce, CHKO Lužické hory, ale také s krajinou podstávkových domů ve Šluknovském výběžku.

K cyklotrase jsem vytvořil informační tabule (IT), na kterých je vždy znázorněna celá trasa a zároveň její podrobnější část, týkající se konkrétního místa. Je možné využít GPS souřadnice, kterými jsou označena jednotlivá zastavení. GPS souřadnice poslouží těm, co rádi využívají moderní technologie a používají navigaci. Seznam souřadnicových bodů je uveden v příloze.

### 2.1 Seznámení s územím

Navrhovaná cyklotrasa mapuje nejzajímavější přírodní i historická místa Šluknovského výběžku. Vybraná oblast je po této stránce velmi zajímavá, neboť zde leží řada chráněných území a zároveň je zde možné vidět místní lidovou architekturu, která se vyznačuje podstávkovými domy.

### 2.2 Výběr okruhu

Po prozkoumání několika možných tras jsem se rozhodl pro dále zpracovaný okruh, protože je zvládnutelný i pro rodiny s dětmi a zároveň zahrnuje atraktivní místa z hlediska přírody i historie.

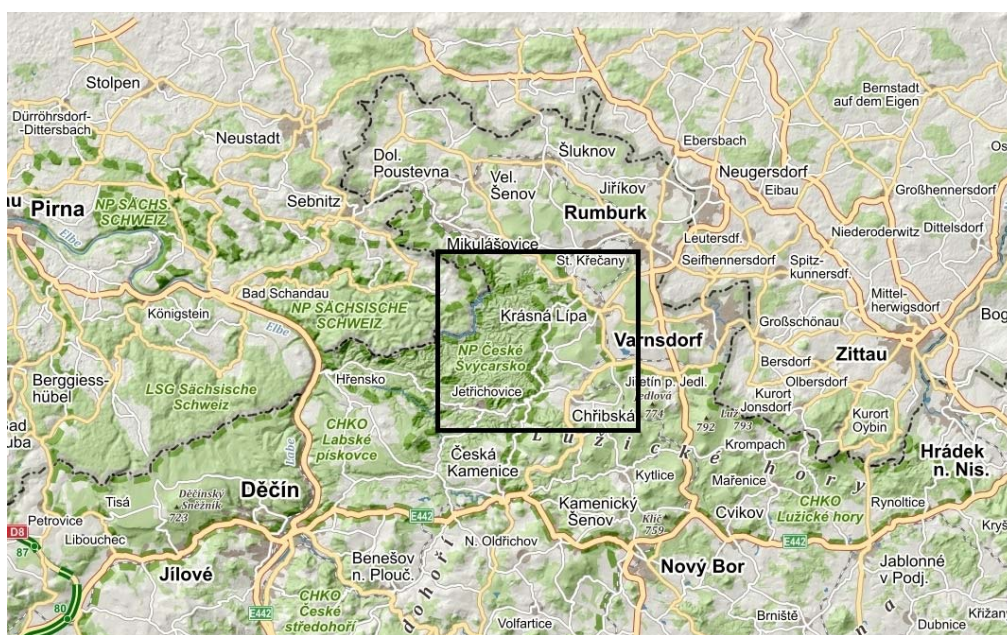
### 2.3 Výběr literatury

Po nastudování a projetí celé trasy následovala návštěva místního informačního střediska Domu Českého Švýcarska, abych získal co nejvíce dostupných knižních publikací. Zároveň jsem navštívil i několik knihoven a zúčastnil se mnoha seminářů o Českém Švýcarsku. Jedním z nich byl i seminář o podstávkových domech našeho kraje. Osobně jsem se seznámil s manželi Mágrovými z Rumburka, kteří se zabývají problematikou podstávkových domů. Porovnáním informací v jednotlivých zdrojích bylo dosaženo uvedeného seznamu literatury.

# 3 Charakteristika oblasti

## 3.1 Místopisná poloha oblasti a její ochrana

Navrhovaná cyklotrasa se nachází ve Šluknovském výběžku, okres Děčín. Studovaná oblast je součástí zvláště chráněných území, kterými jsou národní park České Švýcarsko, CHKO Labské pískovce, CHKO Lužické hory, PR Pavlínino údolí, PR Marschnerova louka, PR Spravedlnost, PR Vápenka, PP Louka u Brodských. Dále tam patří soustavy chráněných území evropského charakteru Natura 2000 - ptačí oblast (Labské pískovce), evropsky významné lokality. Celková oblast navrhované cyklotrasy je vyznačena na mapovém podkladu (mapě č. 1).



Mapa č. 1, zdroj: [www.mapy.cz](http://www.mapy.cz)

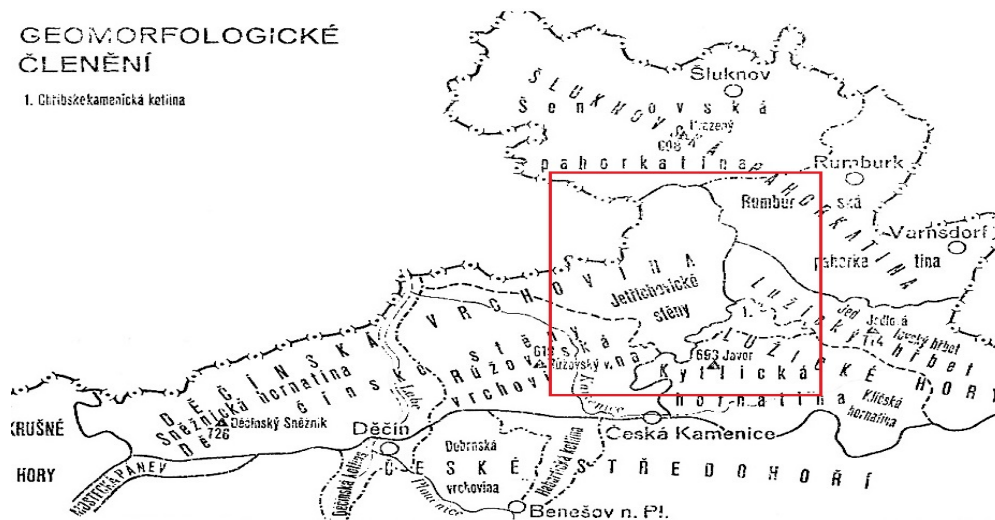
## 3.2 Ekologicko-geologické podmínky oblasti cyklotrasy

Krajina Šluknovského výběžku z regionálního geologického hlediska je součástí Českého masivu, který zaujímá celé území Čech a západní Moravy. Geologickým podkladem jsou žulové horniny (Lužický pluton) a pískovce (Česká křídlová tabule). Tyto odlišné horniny jsou rozděleny Lužickou poruchou. Krajinná pestrost je dána třemi horopisnými celky odlišného geologického vývoje. První je Šluknovská pahorkatina, která pokrývá větší severní část výběžku. Člení se na dva podcelky, Šenovskou pahorkatinu a Rumburskou pahorkatinu. V její jižní části je ohraničena Lužickou poruchou, která prochází v našem zájmovém území obcemi Brtníky a Vlčí Horou. Je tvořena z nejstarších vyvěřelých hlubinných těles ve střední Evropě. Skládá se ze čtyř základních typů hornin, z rumburské žuly, brtnické žuly, granodioritů a dvojslídneho granodioritu. Druhý celek je Děčínská vrchovina, jejíž severovýchodní část zasahuje do našeho mapovaného území. Bývá často označována jako České Švýcarsko nebo Labské pískovce. Území vrchoviny se člení na pět částí, na našem mapovaném území se nachází pouze jedna část, a to Jetřichovické stěny. Povrch je tvořen pískovci středního turonu

s vyvinutou kvádrovou odlučností. Poměrně hojné jsou také neovulkanické průniky Čedičových hornin. Charakteristikou této oblasti jsou pískovcová skalní města, dílčí stěny, skalní sruby a srázy, které byly vytvořeny erozní činností (vody, větru). V hlubinných soutěskách a roklích dochází k inverzi teplotních poměrů, a tak se zde vytvářejí podmínky pro výskyt horských a podhorských druhů vegetace. Poslední celek jsou Lužické hory, které ohraničují Šluknovský výběžek z jihovýchodní strany a tvoří tak mohutnou hradbu. Geomorfologické členění je patrné z mapy č. 2, uvnitř červeného čtverce (GLÖCKNER 1995).

Klimatické poměry ve Šluknovském výběžku jsou dlouhodobě sledovány stanicí ve Šluknově (365 m n. m.). Tato stanice je jako jediná k našemu mapovanému území nejbližší, a tak jsou k dispozici objektivní a přesné informace alespoň ze Šluknovské pahorkatiny. Stanice Šluknov uvádí teplotní průměr 7,1 °C ve výškové hladině 350 m. Vyšší polohy mají teplotní průměr v rozpětí 6,5 - 7,0 °C. V této poloze se nacházejí obec Brtníky, osada Kopec. Naproti tomu nižší polohy mají vyšší průměr teploty 7,0 - 7,5 °C. V těchto polohách se nacházejí obce Křečany a Krásná Lipa.

O srážkových poměrech je poměrně detailní představa, protože v naší oblasti cyklotrasy existuje poměrně hustá síť srážkoměrných stanic. Srážkový gradient směrem na východ od Labe do Lužických hor je neobyčejně proměnlivý. Stanice v Děčíně vykazuje průměrné srážky 673 mm. Chřibská, která je vzdálená jen 21 km, má již 934 mm. Tento strmě proměnlivý srážkový gradient je způsobem přechodem vzdušných mas přes hřeben Lužických hor. Na území Šluknovského výběžku se průměrné úhrny srážek pohybují okolo 800 mm se zřetelným růstem směrem k východu. Tento gradient se shoduje i se souvislou sněhovou pokrývkou. Poměr srážek spadlých v období vegetačním (duben až září) k množství srážek spadlým v období mimovegetačním (říjen až březen) se pohybuje na většině stanic Šluknovského výběžku kolem hodnoty 55:45 %. Tento vyrovnaný roční průběh srážek odráží výše uvedený sklon k oceanitě klimatu (GLÖCKNER 1995).



Mapa č. 2, zdroj: [www.labskepiskovce.ochranaprirody.cz](http://www.labskepiskovce.ochranaprirody.cz)

### 3.3 Flóra a fauna oblasti cyklotrasy

Na území cyklotrasy oblasti Šluknovského výběžku a převážně pak v Českém Švýcarsku, CHKO Labské pískovce a CHKO Lužické hory je příroda velmi pestrá a v mnohém výjimečná. Skalní útvary, které tvoří jedinečné rokly, vytváří pozoruhodné klimatické podmínky podobné těm ve vysokých horách. Na dně hlubokých roklí se hromadí studený vzduch a naopak vrcholky skal nadměrně zahřívá sluneční záření. To je důvod, proč v tak malé nadmořské výšce kolem 120 m dokáží růst a udržet se chladnomilné a horské druhy, často i stopy z doby ledové. Zástupci živočišné říše mají ideální podmínky k životu v různých typech prostředí: ve velmi suchém skalním terénu, v bučinách, v rozlehlých loukách a pastvinách, vlhkých roklích a mokřadech i v údolích říček a potoků.

Zástupcem bohaté květeny v oblasti skalních roklí je rojovník bahenní (*Ledum palustre*). Na prosluněných loukách a pastvinách se daří teplomilným rostlinám, například kopretinám (*Leucanthemum*) a jestřábníkům (*Hieracium*). V chladných a vlhkých roklích je typický výskyt kaprad'orostů, například osladiče obecného (*Polypodium vulgare*). Ve formě zákrsků přežívají borovice lesní (*Pinus sylvestris*), a to v místech nedostatku vláhy a na vyprahlých skalách. Příroda tu vytváří přírodní bonsaje člověkem nedotčené. Z fytogeografického pohledu se tu vyskytují i rostlinné druhy, které by tu růst neměly. Například v květnatých bučinách hrachor jarní (*Lathyrus vernus*), mezi chladnomilnými druhy violka dvoukvětá (*Viola biflora*), nejtypičtější lišejník pro oblast Českého Švýcarska, který je dosud česky nepojmenovaný (*Chrisotrix chlorina*). Zástupcem orchidejí je prstnatec pleťový (*Dactylorhiza incarnata*) rostoucí na loukách u Krásné Lípy, těmi náročnějšími na stanoviště je kyčelnice cibulkonosná (*Dentaria bulbifera*), vzácná mokřadní je vachta trojlístá (*Menyanthes trifoliata*), na mokřících loukách se vyskytuje prstnatec Fuchsův (*Dactylorhiza fuchsii*), silně ohrožená orchidej krušník bahenní (*Epipactis palustris*), v lesích tvoří koberce šťavel kyselý (*Oxalis acetosella*). Mezi nejvzácnější druhy hub patří kyjanka purpurová (*Clavaria purpurea*), mech zastupuje rašeliník třásnitý (*Sphagnum fimbriatum*), v brtnických lesích se vyskytuje krásná orchidej kruštík široolistý (*Epipactis helleborine*), v okolních lesích byla objevena čarňička psaná (*Graphis scripta*), která je velmi vzácná. Ve vlhkých roklích roste mřížkovec kuželovitý (*Conocephalum conicum*), (KŘIVÁNEK 2011).

Fauna byla do velké míry ovlivněna člověkem. Ať jsou to druhy v oblasti Českého Švýcarska vyhubené, například medvěd hnědý (*Ursus arctos*), vlk obecný (*Canis lupus*), los evropský (*Alces alces*), zubr evropský (*Bison bonasus*), sysel obecný (*Spermophilus citellus*), želva bahenní (*Emys orbicularis*) nebo kočka divoká (*Felis silvestris*). Na druhou stranu třeba o vlčích je známo, že čas od času zavítají z německé strany k nám do Čech. Takže není vyloučeno, že i populace vlka se může někdy v budoucnu usadit třeba v NP České Švýcarsko.

Přesto i dnes je v naší oblasti cyklotrasy živo. Ve skalách, na lukách, ve vodě, v lese, nebo ve vzduchu, tam všude se vykytují mnohé vzácné nebo jen krásné druhy živočichů. Jen ptáků zde hnízdí na 130 druhů. Například skorec vodní (*Cinclus cinclus*), v okolí se zdržuje čížek lesní (*Carduelis spinus*), dravec zastupuje poštolka obecná (*Falco tinnunculus*) a nejmenší zástupce sov je kulíšek nejmenší (*Glaucidium passerinum*). Vzácnější druhy ptactva jako jsou sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*), čáp černý (*Ciconia nigra*), jeřáb popelavý (*Grus grus*). Skutečným symbolem oblasti NP je velmi vzácný ledňáček říční (*Alcedo atthis*). Zástupci členovců jsou pavouk běžník kopretinový (*Misumena vatia*), u vod se zdržuje vážka ploská (*Libellula depressa*). Z dvoukřídých je zastoupena dlouhososka velká (*Bombylus major*), četné jsou i druhy střevlíků, například střevlík zlatolesklý (*Carabus auronitens*), mnoho druhů motýlů, jako například perleťovec větší (*Argynnis aglaja*), bělásek ovocný (*Aporia crataegi*), ohniváček černokřídý (*Lycaena phlaeas*). Nejvzácnějším broukem je chrobák černý (*Typhaeus typhoeus*), který byl považován v Čechách za vyhynulý. Vyskytují se zde také

někteří zástupci obojživelníků, například mlok skvrnitý (*Salamandra salamandra*) nebo ropucha obecná (*Bufo bufo*). V čistých potocích se vzácně vyskytuje kriticky ohrožený rak říční (*Astacus astacus*). Pod skalními převisy můžeme občas zahlédnout hlodavce plha velkého (*Glis glis*). Poblíž vody lze narazit na užovku obojkovou (*Natrix natrix*). Ve vodním světě NP se podařilo obnovit populaci lososa obecného (*Salmo salar*), kdy po vysazení plůdku v roce 1998 se poprvé v roce 2002 vrátili dospělí lososi z moře zpátky. Z nejběžnějších savců se v oblasti cyklotrasy vyskytují například zajíc polní (*Lepus europaeus*), liška obecná (*Vulpes vulpes*), prase divoké (*Sus scrofa*), srnec obecný (*Capreolus capreolus*), jelen evropský (*Cervus elaphus*), také nepůvodní druh kamzíků horský (*Rupicapra rupicapra*) přivezený z Rakouských a Švýcarských Alp hrabětem Kinským v roce 1907. V dutinách stromů nebo na půdách lidských obydlí žije kuna skalní (*Martes foina*) a v lesích se vyskytuje kuna lesní (*Martes martes*). Dokonce občas se objeví i zprávy o spatření rýsa ostrovida (*Lynx lynx*) v NP (KŘIVÁNEK 2011).

## 4 Historie vzniku a vývoje podstávkových domů ve Šluknovském výběžku

Nejranější zmínka o podstávkových domech pochází z roku 1580 z okolí Frýdlantu. Budovy vznikaly v souladu s okolní přírodou, coby čistě funkční jednotky pro bydlení a hospodářství. Nic nebylo pro stavbu budov bližší a cenově přijatelnější než využití lokálně dostupných stavebních materiálů. Především se jednalo o dřevo z vykácených lesů. Přibližně až do doby před rokem 1800 byla zřizována obytná a hospodářská stavení jakožto čistě dřevěné stavby. Přibližně po roce 1800 byly využívány materiály jako hlína, písek, len, zvířecí chlupy, kravský a koňský hnůj pro stavbu zdíva, hlavně kvůli úsporám dříví a z důvodu protipožárních předpisů. Tak vznikly domy harmonicky propojené s krajinou. Od konce 19. století v důsledku stoupajícího nárůstu obyvatelstva se staly aktuálními otázky obytného prostoru v tomto regionu. Protože už patrně nemohla být rozšiřována místa zástavby, byli lidé nuceni často domy o patro zvýšit. Domy tohoto typu byly stavěny až do dvacátých let 20. století (FROLEC, VAŘEKA, 1983).

### 4.1 Podstávkové domy v obcích Šluknovského výběžku - obecně

V okolních obcích Šluknovského výběžku se dochovala řada velmi hodnotných roubených a poloroubených lidových staveb. Mnohé z nich mají dekorativní štíty z břidlicových šablon a zajímavé pískovcové portály. Vysoká koncentrace malebných roubených domů s podstávkovou konstrukcí se nachází v Doubici, Chřibské, Krásné Lípě, Brtníkách, Kyjově a Jetřichovicích. Nejstarší dochované domy jsou staré stovky let, nejmladší pocházejí z počátku 20. století. Sloužily k bydlení a řemeslu. Obývali je chudí tkalci i zámožní obchodníci s plátnem a sklem.

V minulosti je obklopovala řada hospodářských stavení. Místní dochované podstávkové domy pocházejí z 18. a 19. století. Vždy se zde mísil český a německý vliv. Vlivem soužití německého a slovanského lidu vznikl nový typ venkovského domu - podstávkový dům, který spojil slovanskou roubenou a německou hrázděnou konstrukci. Tento dům je pro zdejší region nejtypičtější (FROHMADER, 2012).

#### 4.1.1 Podstávkový dům

Podstávkové domy jsou unikátním druhem lidové architektury, typickým pro náš region. Na první pohled jsou podobné hrázděným stavbám, ale jejich hlavním charakteristickým prvkem je sloupová konstrukce „obkračující“ stavbu nejméně z jedné štítové strany. U staveb celodřevěných sloupová konstrukce obkračuje dokola celého domu a přenáší zatížení střechy nebo patra přímo na základy v zemi. Horní konstrukce nezatěžuje vodorovné přízemní trámy spodní světnice. V naší oblasti v severních Čechách se skloubil slovanský typ domu s německým typem a vzniklo tak přízemní roubené a vrchní patro hrázděné. Podstávkový dům je přechodem mezi srubem a hrázděným domem. Kolem přízemní roubené stavby vznikla konstrukce ze sloupů, rozpěr a nárožních vzpěr, které na jedné straně či více stranách

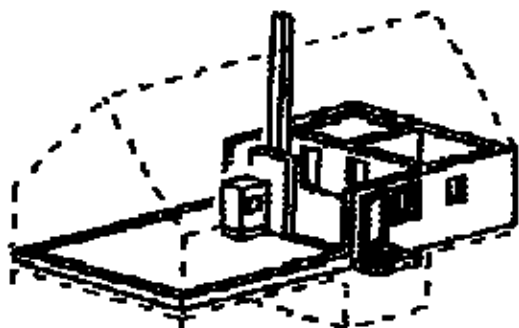
umožňují existenci chodníku a na často zdvojeném rámu nesou předsunutou nadstavbu. Pojmem podstávkový se rozumí konstrukce podpůrného vodorovného rámu opěrných sloupů a příčných rozpěr. Ke každému jednotlivému podstávkovému oblouku patří často další vodorovné břemeno, takzvaná rozpěra či také vzpěra. U staršího typu výstavby sahají opěrné sloupy až do hrázděné stěny horního patra. Podstávka svírá, neboli v přeneseném slova smyslu svazuje dům. V Čechách se také pro podstávku používá slovo obvaz. Tímto svázáním je míněna činnost tesaře, v jejímž průběhu vzniká konstrukce. Na jedné straně domu je pod hrázděnou částí podsunut dřevěný skelet se stěnami z trámů. Uvnitř je roubená světnice, takový dům v domě. Celé patro a střecha však nespočívá na jejím stropě, ale na systému dalších dřevěných opěrek. Výjimečnost takové architektury tkví v propojení hlavních předností staveb roubených, hrázděných a zděných. U podstávkových domů můžeme rozlišit dva konstrukční typy. Starší typ se spojeným patrem a mladší typ s patrem odděleným. Většina zachovalých domů patří k mladšímu konstrukčnímu typu. Vedle těchto staveb však ještě vznikly podstávkové domy, jejichž stěny horního patra místo z hrázdění, byly vyhotoveny ze dřeva. Setkáme se s nimi především u nás v severních Čechách.

Naši předkové stavěli podstávkové domy, aniž by tušili, že svojí prací naplňují moderní pojem ekologie a udržitelnost. Užívali k tomu materiály, které se jim samy nabízely: dřevo, hlína a kámen. Kombinovali je jednoduše, užitečně, elegantně. V létě je v domech chladno, v zimě udržují teplo. Dřevo je vynikajícím tepelným izolantem. Dalším skvělým materiálem je jíl. Vyplňuje dřevěnou kostru hrázdění a zajišťuje tak uvnitř stálé klima. Teprve později, s výstavbou železnice, se naskytla možnost dovážet břidlici, která nahradila střechy z rákosu, dřevěných šindelů nebo ručně formovaných bobrovek. Zajímavostí je, že nikomu se ještě nepodařilo nalézt identické dvojče podstávkového domu. Regiony s odlišným typem a konstrukcí jsou Dolní Sasko, severní oblast Horní Lužice, Horní Lužice, Dolní Slezsko, Severní Čechy, oblast Labských pískovců, východní Krušné hory, Vogtlandsko, Durynsko, Horní Franky (GOSTELIOVÁ, 2013).

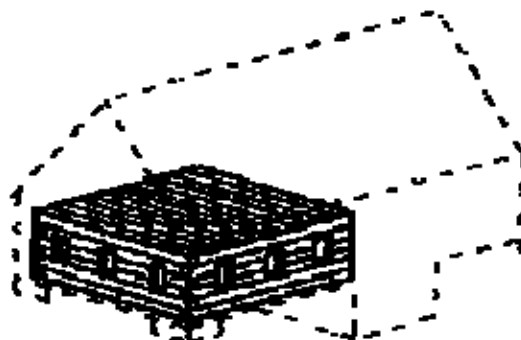
Obnova podstávkových domů se zakládá na citlivé technologické modernizaci z přírodních stavebních materiálů.

**Popis podstávkové konstrukce:**

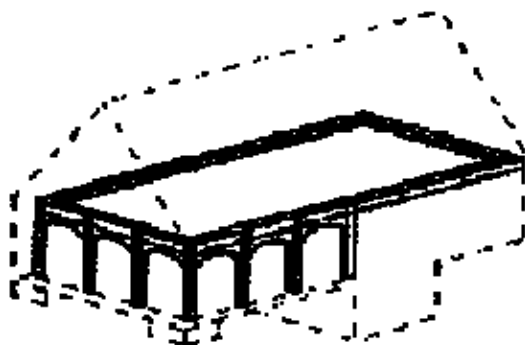
1. obezdívka ze zděných kamenů



2. roubená dřevěná stěna



3. obklopující dřevěná konstrukce



4. střecha



zdroj: <http://www.ob-vis.net>



## 5 Cyklotrasa obecně

Cyklotrasa neboli cyklistická trasa, je trasa určená pro cyklisty, označená orientačním dopravním značením. Cyklistická trasa účelně spojuje místa, mezi nimiž předpokládáme cyklistickou dopravu, a to vhodnými komunikacemi sjízdnými na silničním jízdním kole. Cyklotrasa je vedena místy po cyklostezkách, místy po komunikacích silničního provozu či vyhrazených jízdních pruzích (MOUREK, 2012).

### 5.1 Cyklotrasy v okolí

V současné době jsou na území Šluknovského výběžku vybudovány cyklistické trasy o délce asi 40 km. Vedou po veřejných a lesních cestách, které mají odpovídající technický stav. V mnoha úsecích jsou trasy používány společně i pro pěší turistiku s tím, že chodec má vždy přednost. Cyklistické trasy navazují na existující síť tras i mimo území NP. Cyklistické i turistické stezky dovedou návštěvníky na zajímavá místa Českého Švýcarska. Tyto cyklistické trasy úplně nebo částečně zasahují do mnou navržené cyklotrasy.

#### 5.1.1 Cyklotrasa Doubice - Zadní Doubice (trasa č. 3031)

Celá trasa je dlouhá 9 km. Začíná mezi Doubicí a Kyjovem. Trasa na začátku je kryta asfaltem, ale po 4 kilometrech čeká nebezpečné prudké klesání po šterkové cestě. Na konci prudkého klesání je trasa zakončena.

#### 5.1.2 Cyklotrasa Kyjov - Brtníky (trasa č. 3032)

Celá trasa je dlouhá 9,5 km. Začíná v Kyjově a vede po zpevněné cestě lesem Českého Švýcarska ke státním hranicím. Zde se stáčí a pokračuje do Zadní Doubice, kde se kříží s trasou č. 3031 a přes Kopec vede dále po asfaltce do obce Brtníky. Za Kyjovem se napojuje trasa č. 3033.

#### 5.1.3 Cyklotrasa Vysoká Lípa - Vlčí Hora (trasa č. 3029)

Trasa je dlouhá 17 km, vede z větší části po hranici NP. Začíná ve Vysoké Lípě a přes Kyjov pokračuje do Vlčí Hory. Na svém průběhu křížuje trasy č. 21, č. 3030, č. 3031, č. 3032, č. 3013, č. 3014 a č. 3033.

### **5.1.4 Cyklotrasa Česká Kamenice - Varnsdorf (CZ/D - trasa č. 3052)**

Trasa začíná v České Kamenici a pokračuje krajinou Lužických hor přes Studený, Chřibskou, Jiřetín pod Jedlovou a Studánku do Varnsdorfu. Po cestě křížuje trasy č. 21, č. 211, č. 3013 a č. 3015.

### **5.1.5 Cyklotrasa Rožany (CZ/D) - Kytlice (trasa č. 211)**

Tato trasa prochází od severu k jihu napříč Šluknovským výběžkem. Začíná na státních hranicích v obci Rožany a přes Šluknov pokračuje do Krásné Lípy a Kytlice, kde se kříží s trasou č. 21 vedoucí do České Kamenice. Dále se křížuje s trasami č. 3043, č. 3014, č. 3013 a č. 3052.

### **5.1.6 Cyklotrasa - Okruh severním výběžkem Českého Švýcarska**

Trasa začíná z obce Brtníky, přes osadu Kopec, Zadní Doubici, Kyjovským údolím do Kyjova přes Krásný Buk a Zahrady na Vlčí Horu a zpět do Brtníků.

### **5.1.7 Cyklotrasa - Hlubokými lesy Českého Švýcarska do Zadní Doubice**

Trasa začíná ve Staré Doubici směrem na Kyjov, Zadní Doubici, Brtnický most, Turistický most, Kyjovským údolím do Kyjova a zpět do Doubice.

### **5.1.8 Cyklotrasa - Malý Jetřichovický okruh**

Trasa začíná v Jetřichovicích, pokračuje po značené cyklotrase č. 21 až do Vysoké Lípy, navazuje na trasu č. 3029 do Dolní Chřibské, kde se napojí na značenou cyklotrasu č. 3052 a projíždí obce Studený, Lipnice, Kunratice, kde se kolem přírodní rezervace Pekelský Důl přejede do Filipova a odtud zpět do Jetřichovic.

## 6 Naučné stezky obecně (NS)

Naučná stezka je převážně pěší turistická značená trasa, která má za cíl návštěvníkovi sdělit zajímavé informace o přírodovědných, vlastivědných, kulturních, popřípadě historických aspektech dané lokality nebo oblasti, jíž prochází. Cílem naučných stezek je vzdělávání široké veřejnosti. Většina naučných stezek vzniká v přírodně bohatých a zachovalých lokalitách s cílem působit výchovně na návštěvníky a ukázat bohatství přírody, které je potřeba chránit. Většina stezek je vybavena rozměrnými informačními tabulemi, na nichž bývá uvedeno pořadové číslo zastávky, popis zajímavostí daného místa, často i s ilustracemi, někdy také mapa průběhu stezky s vyznačením dalších zastávek. Naučné stezky jsou považovány za trend moderní doby. Ale i ony mají svojí historii. Stále vznikají nové naučné stezky, které se nacházejí v chráněných územích, ale i ve volné krajině (ČEŘOVSKÝ, ZÁVESKÝ, 1989).

### 6.1 Naučné stezky v okolí

V oblasti mnou navrhované cyklotrasy Šluknovským výběžkem se nacházejí dvě naučné stezky.

První je Köglerova NS Krásnolipskem, prochází dvěma chráněnými oblastmi CHKO Labské pískovce a CHKO Lužické hory a NP České Švýcarsko. Je to nejstarší přírodovědná NS v Čechách. Její zakladatel Rudolf Kögler, rodák z Krásné Lípy, ji vytvořil v roce 1941. Okruh je dlouhý 23 km, začíná a končí v Krásné Lípě. Na trase je instalováno 40 informačních tabulí a v centru České Švýcarsko je možné zakoupit podrobného průvodce s mapou. Zaměření NS je na geologii, přírodu, historii i lidovou architekturu a je v provozu celý rok. Doporučená doba návštěvy dva dny (MĚSTO KRÁSNÁ LÍPA, 2006).

Druhá NS Jetřichovické skály se nachází v NP České Švýcarsko a je dlouhá 8 km. Trasa je zaměřena na přírodu, historii, lidovou architekturu a drobné sakrální památky. NS má 16 zastavení a je přístupná celý rok (BŘEZINOVÁ, 2005).

## 7 Návrh cyklotrasy Šluknovským výběžkem, krajinou podstávkových domů

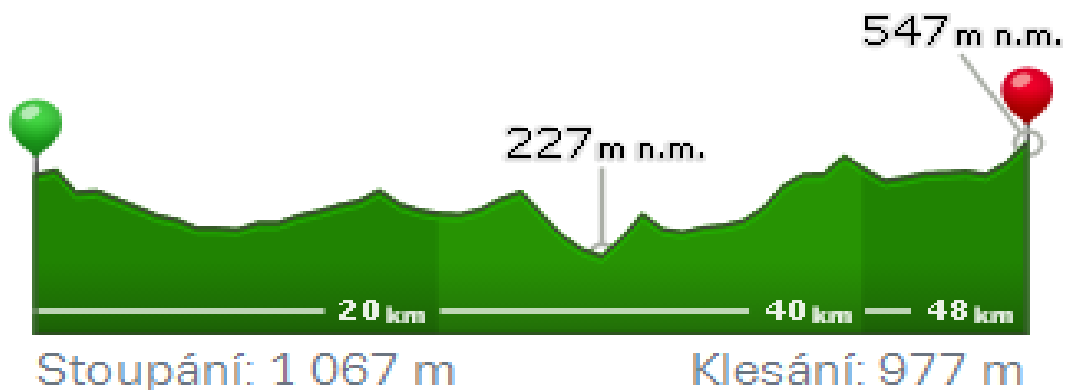
Navrhovaná cyklotrasa Šluknovským výběžkem je okružní. Začíná a končí ve stejném místě. Prochází několika obcemi a má celkem šest zastavení. Výchozí a konečnou obcí je Krásná Lípa, která byla vyhodnocena jako nejlepší pro zajištění dopravní obslužnosti a veškeré zázemí pro cykloturisty. Pokračuje přes Brtníky, Kyjov, Doubice, Jetřichovice a Chříbskou, z které se končí ve zmiňované Krásné Lípě. Na mapě č. 3 je znázorněna celá cyklotrasa s jednotlivými zastaveními. Mapa č. 4 znázorňuje výškový profil trasy, kde je uveden nejnižší bod v obci Jetřichovice s 227 m n. m. a nejvyšší bod Vlčí hora s 547 m n. m.

V každé z těchto obcí bude vyvěšena informační tabule s mapou celkové cyklotrasy, která je označena číslicemi jednotlivého zastavení 1 až 6. Zároveň na stejné informační tabuli bude menší a podrobnější mapa, která označí konkrétní významné památky na trase nebo poblíž trasy. Na navrhované informační tabuli budou také obrázky a fotografie konkrétních významných památek označených taktéž čísly.

Jelikož trasa je dlouhá 48 km a její projetí trvá 3,5 hodiny bez zastavení a výstupů na památky, je jeden den spíše pro zdatné cyklisty a turisty. Pro rodiny s dětmi je potřeba počítat s delším časem na projetí. Jak dlouho setrvat na jednotlivých památkách je individuální. Také není nutné navštívit všechna vyznačená místa na informačních tabulích, ale jen některá z nich podle zájmu. V případě, že účastník pojede celou trasu s dětmi, návštěva všech památek a zajímavostí potrvá dva dny. Během celé trasy mají účastníci možnost kvalitního přenocování a stravování, a to v kterékoliv obci cyklotrasy.



Mapa č. 3, zdroj: [www.mapy.cz](http://www.mapy.cz)



Mapa č. 4, zdroj: [www.mapy.cz](http://www.mapy.cz)

## 7.1 Krásná Lípa

Krásná Lípa je dobrým strategickým místem z důvodů informovanosti, ubytování a dopravní obslužnosti. O tento důležitý turistický servis se stará Dům Českého Švýcarska, který se nachází na náměstí v Krásné Lípě, je znázorněn na obrázku č. 1 na 1. IT v příloze. V tomto domě je informační středisko, ubytování, internetová kavárna, stálá interaktivní expozice Českého Švýcarska. Sídlí zde obecně prospěšná společnost České Švýcarsko, jejímž cílem je šetrný rozvoj regionu a pořádání turistických výletů po okolí Českého Švýcarska, poskytuje průvodcovské služby a komfortně vybavené učebny.

V informačním středisku lze získat všechny informace a zajímavosti o nejstarší Köglerově NS Krásnolipskem. Obrázek č. 3 je na 1. IT v příloze. Tato NS začíná za budovou Domu Českého Švýcarska a pokračuje severozápadním směrem na obec Vlčí Hora. V případě návštěvy celé Köglerovy NS by se jednalo o pěší turistiku a bylo by zapotřebí vyhradit celý den na její projití. Během průjezdu naší cyklotrasou navštívíme mnoho míst, která jsou součástí Köglerovy NS.

V Krásné Lípě kromě Domu Českého Švýcarska a Köglerovy NS lze navštívit také pozoruhodný podstávkový dům U Frinda s roubeným přízemím a hrázděným patrem podepřeným podstávkou tvořící podloubí. Tento dům je znázorněn na obrázku č. 2 na 1. IT v příloze. Je to nejstarší dochovaný dům v katastru města Krásná Lípa, byl postaven po roce 1729. Tento dům je nazývaný podle zdejšího malíře Augusta Frinda. Od roku 1785 jej celé století obýval významný rod lékařů Zillichů a bývala zde ordinace. Po roce 1945 dům celá desetiletí chátral, po roce 1991 byl opraven soukromými majiteli a v roce 1995 v něm otevřeli regionální muzeum Českého Švýcarska a Krásnolipska se stálými expozicemi z dějin turistiky a s dobovými fotografiemi města a okolí. Dům se zachoval jako jediný dřevěný objekt na náměstí, reprezentuje domy s podstávkou a hrázděným patrem, které jsou pro zdejší krajinu charakteristické. Dům je významnou památkou města (MÁGROVÁ, 2011).

Z Křinického náměstí vede trasa směrem na sever okolo Křinického pivovaru až k rozcestí Skřivánčí Pole, kam se dojede asi po dvou kilometrech. Na rozcestí Skřivánčí Pole se nachází žulový podstavec s vysokým kovaným křížem s letopočtem 1798. Na kříži jsou siluety Ježíše Krista, Panny Marie a sv. Jana a Máří Magdalény. Kříž je pozůstatek z bývalé vsi, která zanikla po roce 1945. Na rozcestí se odbočí vlevo na Vlčí Horu. Po jednom kilometru je křižovatka v obci Vlčí Hora, kde se nachází autobusová zastávka a obnovený památník občanům padlých v 1. světové válce.

Na této křižovatce se odbočí vpravo a po 300 m se odbočí vlevo. Po 200 m se dojede k rodnému domu p. Köglera, kde se nachází unikátní plastická trojrozměrná geologická mapa z

autentických hornin vytvořena p. Köglerem, znázorněná na obrázku č. 4 na 1. IT v příloze. Tato zajímavost se nachází na soukromém pozemku u domu č. 30 v nedalekých Zahradách. Pozoruhodnou geologickou mapu zdejšího kraje lze spatřit po dohodě s majitelem. Textilní návrhář Rudolf Kögler ji tu před 2. světovou válkou zhotovil z autentických hornin, přinesených ze znázorňovaných území. S přípravami geologické mapy začal v roce 1930 a samotnou stavbu zahájil následujícího roku. V roce 1935 byla práce úspěšně dokončena. Za sedm let dal Rudolf Kögler vzniknout unikátní, názorné i estetické geologické "učebně". Celý areál zahrady s mapou a alpinem byl otevřen v roce 1937. Mapa je od roku 1983 chráněnou technickou památkou (MANDAVA, 2004).

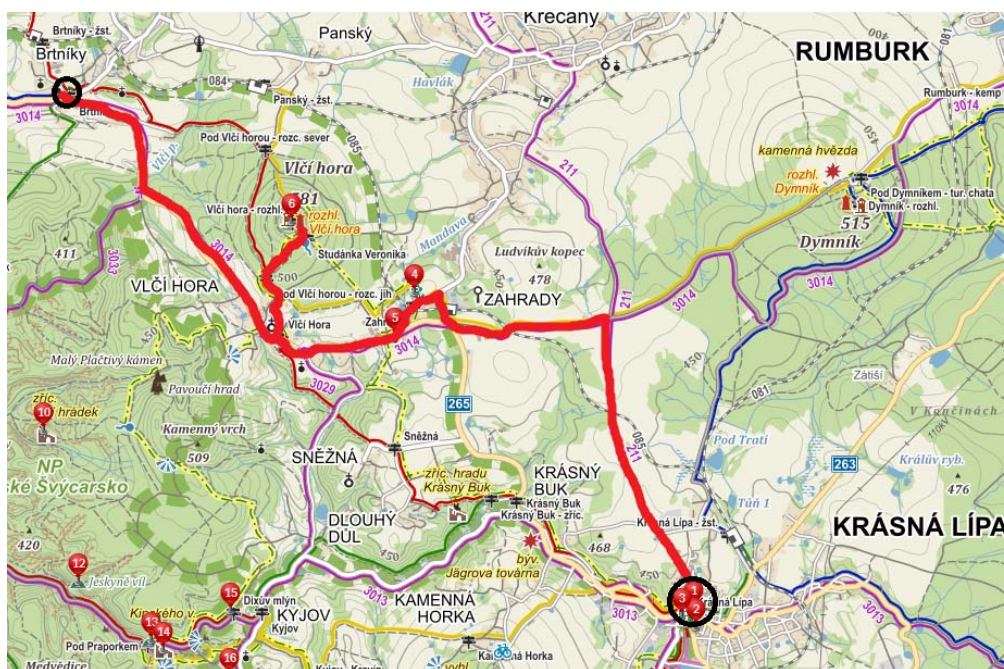
Od tohoto domu vede trasa směrem na západ po hlavní silnici na Brtníky. Po ujetých 200 m se dojde do CHKO Labské pískovce, kde je nutné řídit se pravidly o ochraně přírody a krajiny. Dále se pokračuje asi 500 m po cestě, až se přijede k nepřehlédnutelné Žebrácké kapli, vystavěné p. Hiekem na základě božího vnuknutí. Menší kaple Panny Marie Pomocné s doménou věžičky stojí u silnice na pomezí Zahrad a Vlčí hory. Podle historické pověsti byla postavena za peníze, jež našli u žebráka, který na tomto místě skonal. Proto je ve starých mapách známa pod názvem Žebrácká kaple. Ve skutečnosti se však o vznik kaple zasloužil zbožný podivínský rodák Daniel Hieke. Tento muž prý ve snu na základě božího zjevení dostal vnuknutí, aby postavil kapličku. Téměř po deseti letech se mu podařilo našetřit a nashromáždit tolik peněz, že byl schopen v roce 1809 kapli postavit a slavnostně vysvětit. Rok poté ve věku 74 let zbožný podivín zemřel. V roce 1822 byla na kapličce vystavěna věžička a instalován zvon. Jak byla zásluhou místních občanů v roce 1994 kaple kompletně zrestaurována lze vidět na obrázku č. 5 na 1. IT v příloze (STEIN, 2005).

Od kaple směrem na Brtníky se po 1 km dojde k budově Nobilis Tilia, která se zabývá výrobou aromaterapeutické kosmetiky, vzděláváním a osvětovou činností v oboru aromaterapie. Kolem této budovy se odbočí doprava a po červené značce se pokračuje po asfaltové mírné cestě, v lese pak prudké šotolinové kilometrové stoupání až k vrcholu Vlčí hora. Kopec s rozhlednou Vlčí hora leží na vrcholu Šluknovské pahorkatiny asi 1 km od stejnojmenné obce. Rozhledna Vlčí hora stojí na čedičovém podkladu vysokém 581 m. Je to masivní cihlová čtyřboká věž vysoká 19 m na obrázku č. 6 na 1. IT v příloze. Byla vybudována v roce 1889 sekci Horského spolku Vlčí Hora. Rozhledna je pobitá šindelem, na špici rozhledny je kruhový výhled z prosklené místnosti ve výšce 16 m, těsně nad vrcholky stromů jsou vidět Lužické a Jizerské hory, Ještěd, Krušné hory, Labské pískovce, Krkonoše, Šluknovský výběžek a České středohoří. Vlastníkem rozhledny je město Krásná Lípa. V rámci dlouhodobého nájmu rozhlednu spravuje Klub českých turistů Krásná Lípa (KČT), (ŠTEKL, 2013).

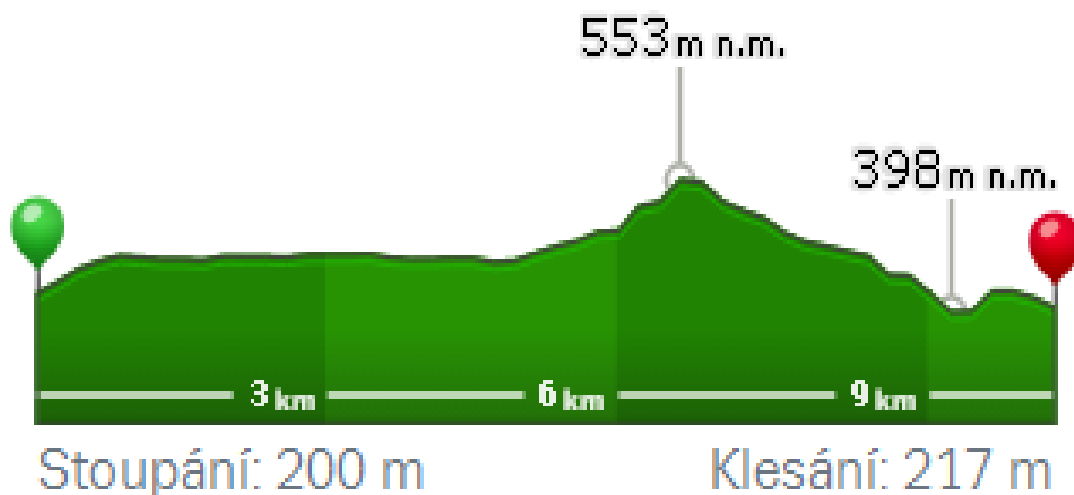
Po návštěvě rozhledny se pokračuje stejnou cestou zpět na hlavní silnici a směr Brtníky. Po 2,5 km se dojde do obce Brtníky.

Mapa č. 5 ukazuje přímo vyznačenou cyklotrasu mezi obcemi Krásná Lípa a Brtníky. Trasa s jejími 6 zastaveními je dlouhá 10,4 km a dá se projet za 43 minut bez zastavení. Černé kroužky v mapě označují místo informačních tabulí. Na mapě č. 6 je znázorněn výškový profil trasy s jasně dominantním vrcholem na Vlčí Hoře se stejnojmennou rozhlednou. Nejnížší bod je v údolí Vlčího potoka.





Mapa č. 5, zdroj: [www.mapy.cz](http://www.mapy.cz)



Mapa č. 6, zdroj: [www.mapy.cz](http://www.mapy.cz)

## 7.2 Brtníky

Na křižovatce ve středu obce Brtníky se odbočí vlevo, směr osada Kopec, kdy se po jednom kilometru přijede k další křižovatce. Než se na této křižovatce odbočí vlevo směr osada Kopec, lze se zastavit u rohového podstávkového domu čp. 153, k vidění na obrázku č. 7 na 2. IT v příloze. Jde o patrový, částečně podsklepený trojdílný objekt s jednou roubenou světnicí v přízemí. Druhý a třetí díl zděný. Roubená světnice a patro obloženo břidlicí. Vchod atypický - ze štítové uliční strany. Nad druhým a třetím dílem v patře bedněná pavlač. Na dvorní straně ke druhému a třetímu dílu patrový zděný přístavek se sedlovou střechou kolmou na hlavní hřeben. Přístavek je podsklepen. Štít obložený břidlicí, štít přístavku je hrázděný.

Střecha sedlová, krytá eternitem. Ztvárnění symbolů polovičního slunce a jiných vzorů lze označit za velké řemeslné umění. Postaven v polovině 19. století (MÁGROVÁ, 2011).

Za další ujetý 1,5 km směrem do osady Kopec stojí velký podstávkový dům čp. 52 s typickou lidovou architekturou tohoto kraje, k vidění na obrázku č. 8 na 2. IT v příloze. Jde o patrový, částečně podsklepený, trojdílný objekt, kompletně roubený. Celý dům včetně patra a štítů je obložen břidlicí. Podstávková konstrukce včetně roubené konstrukce byla chráněna před nepříznivým počasím. Ke druhému a třetímu dílu přistavěn patrový zděný přístavek s pultovou střechou. Střecha sedlová, krytá eternitem. Ztvárněné symboly hvězd a jiných vzorů, lze označit za řemeslné umění. Datace výstavby v polovině 19. století (MÁGROVÁ 2011).

Do této chvíle vedla trasa CHKO Labské Pískovce. Od tohoto domu se pokračuje směr jihozápad a po 700 m se vjíždí na území národního parku České Švýcarsko. V NP je nutné se řídit podle zákona o ochraně přírody a krajiny, jeho vyhláškami a návštěvním řádem. Za osadou Kopec se vjíždí do zalesněného a skalnatého údolí Brtnického potoka s pískovcovými skalami. Z nejnižšího bodu této cesty od mostu u Zadní Doubice se pokračuje proti proudu řeky Křinice vlevo od státních hranic zpět do vnitrozemí směr Kyjov po červené turistické značce Křinickým údolím. Projíždí se částí romantického kaňonu říčky Křinice po silniče mezi skalami až k soutoku s Vlčím potokem na místo zvané Turistický most.

U Turistického mostu lze po zelené značce navštívit Brtnický hrádek, který je vidět na obrázku č. 9 na 2. IT v příloze. Hrádek leží 300 m do mírného stoupání přes říčku Křinici na sever a je nejmenší ze skalních hrádků NP České Švýcarsko. Malé stopy po tomto hrádku se nacházejí na pískovcovém ostrohu, který dominuje hlubokému dolu. Vznik hrádku se datuje do 13. století, opevňoval zdejší panství Berků z Dubé. Patrně též chránil nejkratší spojení od Labe na Šluknovsko a do Lužice. Hrádek tvořila jediná budova a nevysoká věž. Stopy v terénu jsou tím jediným, co se dochovalo. Hrádek sloužil jako Strážnice a byl vybaven malou posádkou. Když v roce 1339 vtrhli do kraje Žitavští, zanikl zřejmě i Brtnický hrádek, který je dnes volně přístupný (NĚMEČEK, KLOS 1977).

Dalších 350 m po vrstevnici od Brtnického hrádku směrem na východ stojí Vlčí hrádek, který je na obrázku č. 10 na 2. IT v příloze. O hrádku není historických zpráv, patrně byl jedním z opěrných bodů při kolonizaci nehostinných končin rodu Berků z Dubé, jimž sloužil k ochraně obchodních cest vedoucích do překladišť na Labi či na Šluknovsko. Ještě než území přešlo po r. 1443 do saských rukou, ztratil tuto funkci a zřejmě zanikl. Oba zřícené skalní hrady jsou velice dobře značené a pěšiny jsou vyšlapané častými návštěvami turistů, z čehož vyplývá, že kola si necháme zamčená pod skalními hrady (NĚMEČEK, KLOS, 1977).

Od Turistického mostu se nadále stoupá Kyjovským údolím podél říčky Křinice, na obrázku č. 11 na 2. IT v příloze. Později s rozvojem turistiky v 19. století byla divoká soutěska Křinice upravena pro nezapomenutelné vyhlídkové turistické plavby na pramicích. Říčka Křinice protékající celým údolím poskytuje útočiště různým živočichům. Žije v ní například pstruh obecný (*Salmo trutta*) a vzácně vranka obecná (*Cottus gobio*) nebo mihule potoční (*Lampetra planeri*), dále se tu vyskytuje rejsek vodní (*Neomys fodiens*) a ohrožená vydra říční (*Lutra lutra*). Voda v Křinici je velmi studená a dosahuje maxima 8 °C.

Ve stoupání Kyjovským údolím podél říčky Křinice po 1,5 km lze navštívit Jeskyni víl, na obrázku č. 12 na 2. IT v příloze. Ta představuje pískovcový skalní převis a podzemní prostory, kde každoročně v zimě vzniká unikátní ledová výzdoba. Ze stropu a ze skalnatého dna jeskyně vyrůstají ledové krápníky různých velikostí, objevují se i tzv. ledové záclony a mnohé další útvary. Jeskyně víl se nachází stále ještě v NP České Švýcarsko, přibližně 2 km od Kyjova. Jeskyně víl je pro návštěvníky celoročně volně přístupná, ale pouze v zimě nabízí atraktivní podívanou na ledové krápníky (ledové útvary). Dále se pokračuje do obce Kyjov, kam by se mělo dojet po 2 km.

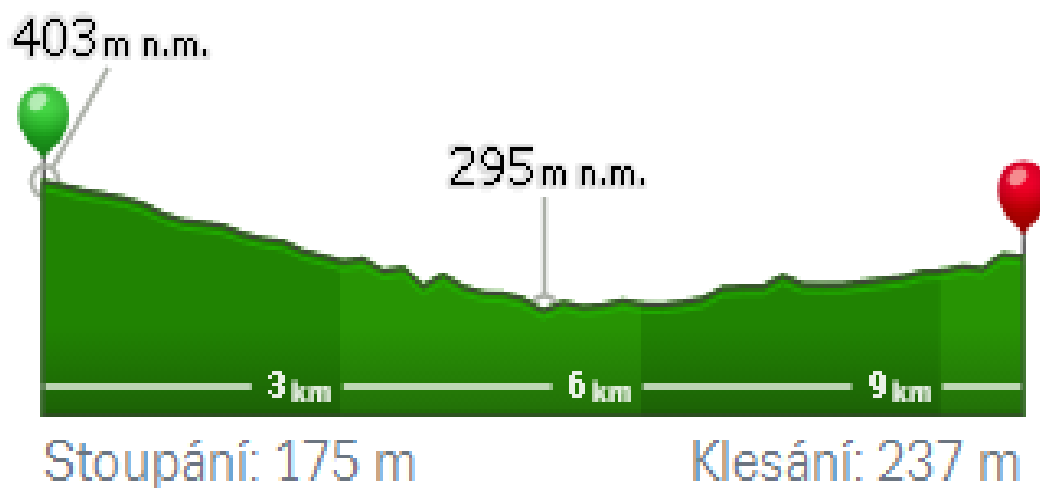
Mapa č. 7 ukazuje trasu s místy zastavení, černé kruhy na mapě ukazují místo instalace informačních tabulí. Mapa č. 8 ukazuje výškový profil s převýšením cyklotrasy mezi obcemi



Brtníky a Kyjov. Nejvyšší bod je v obci Brtníky a nejnižší v Zadní Doubici u Brtnického mostu. Tento úsek trasy je dlouhý 9,0 km a trvá 40 minut bez zastavení.



Mapa č. 7, zdroj: [www.mapy.cz](http://www.mapy.cz)



Mapa č. 8, zdroj: [www.mapy.cz](http://www.mapy.cz)

### 7.3 Kyjov

Po mírném stoupání do obce Kyjov se projede překrásným Kyjovským údolím, k vidění na obrázku č. 13 na 3. IT v příloze. Je nejnavštěvovanějším místem zdejší oblasti. 6 km dlouhé romantické údolí lemují vysoké skalní stěny táhnoucí se od obce Kyjov západním směrem až ke státní hranici s Německem. Říčka Křinice zde vytváří nádherné peřeje a drobné kaskády.

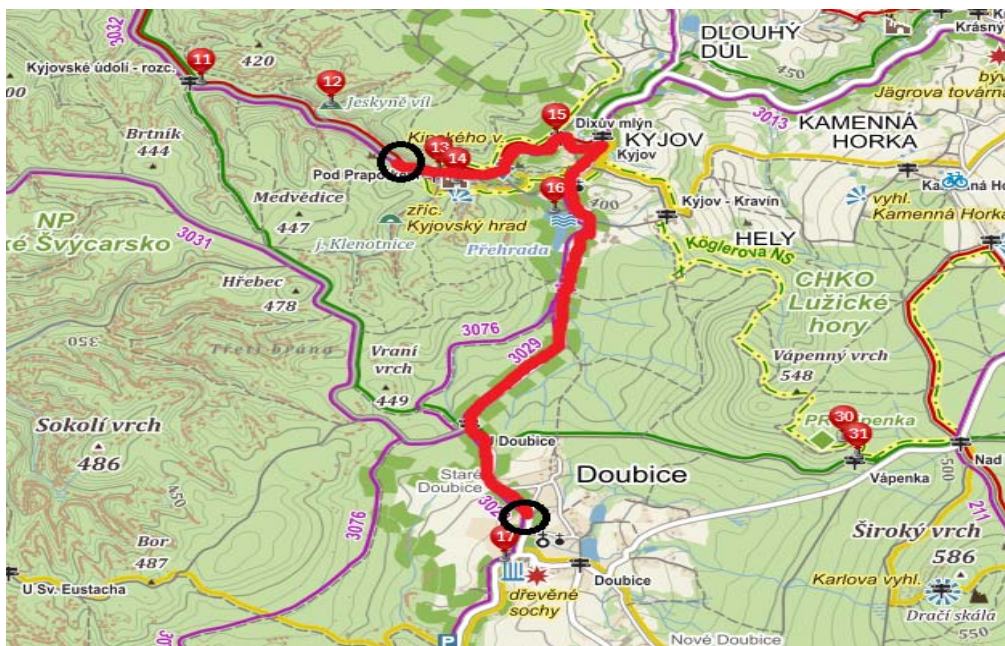
Skalním městem ležícím kousek od Kyjova prochází okružní žlutá stezka, kde lze najít mnoho výhledů do údolí. Hluboké zalesněné údolí je na obou stranách roubené mohutnými pískovcovými skalami, mezi nimiž se občas otevírají ústí menších postranních roklí. Některé skalní věže jsou vyhledávaným cílem horolezců.

Jeden kilometr před začátkem obce po pravé straně lze navštívit další, třetí skalní zříceninu Kyjovský hrádek, na obrázku č. 14 na 3. IT v příloze, který stojí na pravé straně cesty. Dole u říčky lze zahlédnout jeskyni Vinný sklep, kde dle pověsti údajně vychází tajná podzemní chodba z hradu. Díky úzkým průtahům ve skalách a strmým schodům je přístup do zříceniny hrádku zajímavým zážitkem. Kyjovský hrádek je považován za největší ze všech hradů v regionu, které byly vybudovány k ochraně obchodních cest z Čech na hrad Hohnstein v Sasku, který kdysi patřil k Čechům a byl ve vlastnictví rodu Berků. Tuto skutečnost potvrzují právě 3 skalní hrady v těsné blízkosti Kyjovského údolí, které jsme právě navštívili (NĚMEČEK, KLOS, 1977).

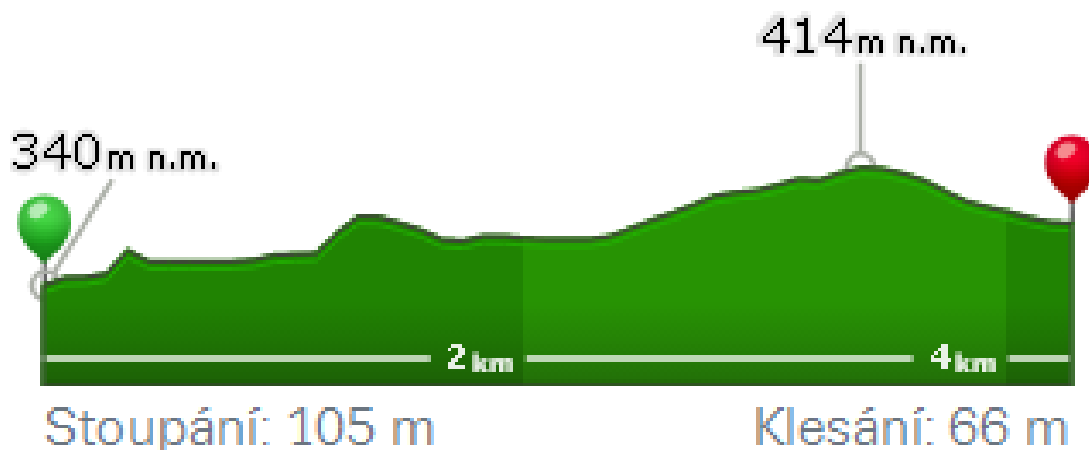
Po ujetí 1 km na cestě, z které se nedá nikam odbočit, se dojde do malebné obce Kyjov. Tam se opustí NP České Švýcarsko a zároveň se vjíždí do CHKO Lužické hory. V obci Kyjov lze taktéž obdivovat krásnou lidovou architekturu domů s podstávkou. Jako první po levé straně uchvátí podstávkový dům čp. 59 zobrazený na obrázku č. 15 na 3. IT v příloze. Dům je polopatrový, částečně podsklepený, čtyřdílný objekt s roubenou světnicí, ostatní díly v přízemí zděné. Na dvorní části přistaven prosklený přístavek. Štíty bedněné. Střecha polovalbová, krytá břidlicí, ve střeše dva sedlové vikýře. Přibližná datace je v 1. polovina 19. století (MÁGROVÁ, 2011).

Pokračuje se okolo Kyjovské přehrady, znázorněná na obrázku č. 16 na 3. IT v příloze. Kyjovská přehrada je vodní nádrž, která je převážně využívána k rekreaci. Dále vede trasa od Kyjovské přehrady až k odbočce doprava na starou Doubickou cestu, která vede do obce Doubice a je zároveň hranicí mezi NP České Švýcarsko a CHKO Lužické hory. Ve směru po pravé straně je NP a po levé CHKO Lužické hory.

Mapa č. 9 ukazuje trasu mezi obcemi Kyjov a Doubice s vyznačenými zastaveními. V černém kruhu na mapě jsou označena místa instalovaných informačních tabulí. Mapa č. 19 ukazuje dojezdovou vzdálenost 4 km, která se dá ujet za 10 minut bez zastavení. Nejvyšší převýšení na trase je v obci Doubice a nejnižší v Kyjovském údolí.



Mapa č. 9, zdroj: [www.mapy.cz](http://www.mapy.cz)



Mapa č. 10, zdroj: [www.mapy.cz](http://www.mapy.cz)

## 7.4 Doubice

Asi po 3 km se přijíždí do obce Doubice, ve které stojí mnoho podstávkových domů. Vybraný podstávkový dům čp. 39, k vidění na obrázku č. 17 na 4. IT v příloze, je zajímavý svojí stavbou a barevnými doplňky. Je to přízemní podsklepený trojdílný objekt, stěny i podstávky kompletně obložené eternitem. Na dvorní straně přístavek. Ke štítové stěně přistavena garáž. Vpředu dřevěné zádveří. Štíty obložené břidlicí. Střecha sedlová, krytá břidlicí. Postaven byl v 1. polovině 19. století (MÁGROVÁ, 2011).

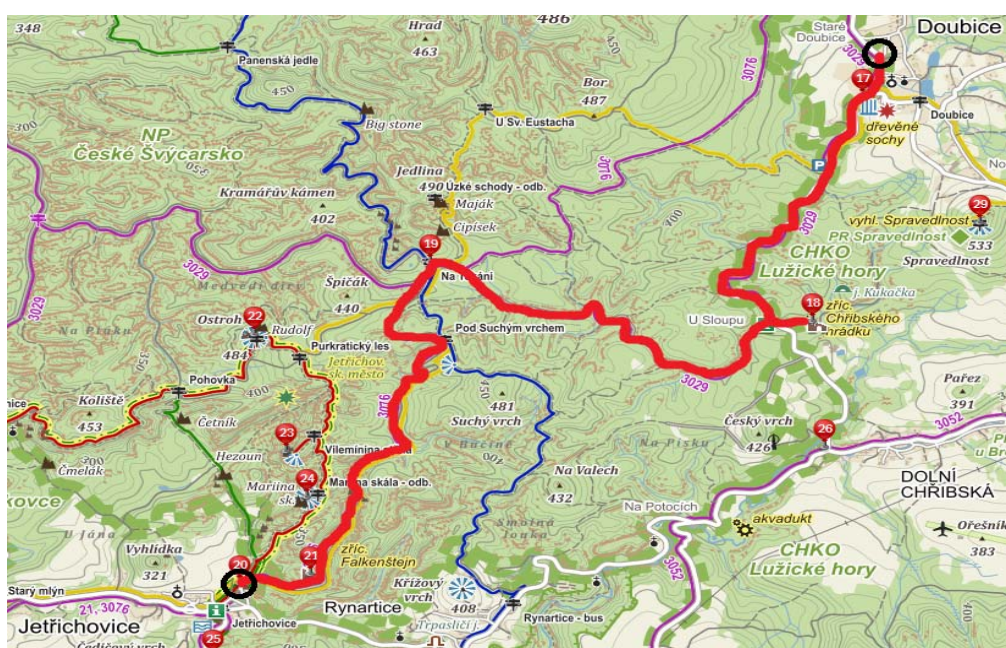
V obci Doubice se odbočí vpravo směr Chřibská, kde se po 3 km dojde na křižovatku U Sloupu. Stojí zde bývalá hájovna vybudovaná knížetem Kinským. Název U Sloupu vznikl údajně podle sloupu, který zde kdysi vymezoval hranice panství, katastru obce nebo lesního oddělení. Asi 200 m východně od hájovny je na skalním ostrohu nad Doubickým potokem zřícenina hradu Chřibský hrádek, obrázek č. 18 na 4. IT v příloze, který se nachází v CHKO Lužické hory. K hrádku se odbočí vlevo a po 100 m je třeba zabezpečit kola a vystoupat vlevo volně lesnatým svahem do sedla. Odtud lze vystoupat puklinou na vlastní pískovcový vrchol. Do vrcholové skály tu byl dodatečně vytesaný letopočet 1690. Z bývalého hrádku se nabízí hezký výhled na okolní krajinu. Směrem na jihovýchod lze vidět Chřibský vrch a směrem na jih vrch Studenec. Chřibský hrádek byl pravděpodobně založen ve 14. století rodem Michalovců a stejně jako další hrady v kraji i tento byl postaven k ochranným účelům obchodníků směřujících do blízké Lužice. Poté býval pravděpodobně sídlem soudního úředníka z Chřibské, který měl na vrchu Spravedlnost před rokem 1579 popraviště. Hrádek patrně zanikl v 15. století, protože nebyl nijak zvlášť opevněn. Je možné, že byl opuštěn posádkou bez boje. Nalezené stopy dokazují, že byl zničen ohněm. Umístění hradu mohlo také být ideální pro jakousi přestupní stanici ostatních hradů v okolí, které jsou přibližně stejně od sebe vzdáleny, kde mohla být krátkodobě uschována bohatá kořist z válečných výprav do Saska či Lužice (NĚMEČEK, KLOS, 1977).

Po návratu z hrádku zpět na křižovatku U Sloupu odbočit vpravo, trasa vede zpět do NP České Švýcarsko po silniče, dříve Budersdorfská cesta, k letovisku Na Tokání, obrázek č. 19 na 4. IT v příloze, kam se dojde po 2 km. Letovisko Na Tokání je skupina srubů v alpském slohu postavena hrabětem Kinským k mysliveckým účelům. Skupina srubů se nachází 3 km na SV od Jetřichovic. Již dávno zde stávala strážnice a útulek panských myslivců. V jeskyňce

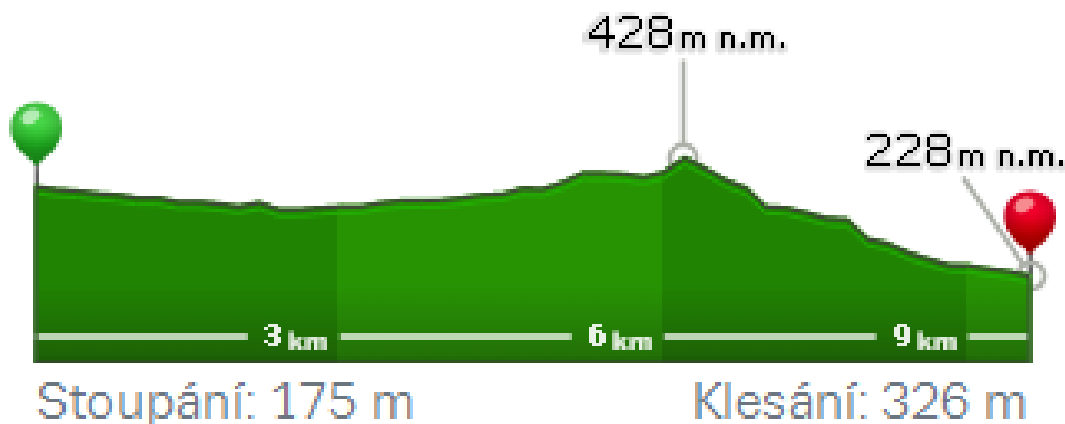


za jednou z chat je letopočet 1563. Pro majitele panství Kinského a jeho hosty tu byly postaveny sruby sloužící hlavně při lovech tetřevů. V 19. století se staly opěrným bodem rozvíjející se turistiky. Po požáru v roce 1905 byla zničena velká sbírka zdejších loveckých trofejí a původní sruby lehly popelem. Byly však postaveny soudobé sruby, které tam stojí dnes. Na vrcholu skalního bloku jižně od srubů je vytesaná nádrž. Dnes sruby slouží jako rekreační objekty. V jednom z nich bývá poskytováno občerstvení. V trase se pokračuje od loveckých srubů Na Tokáni směrem po Purkartické silnici na Jetřichovice z kopce dolů necelé 3 km (BŘEZINOVÁ, 2005).

Mapa č. 11 znázorňuje trasu z Doubice do Jetřichovic, která je dlouhá 9,6 km a dojezdový čas bez zastavení je 38 minut. Černé kroužky ukazují místa informačních tabulí. Mapa č. 12 ukazuje výškové převýšení s tím, že nejvyšší převýšení je pod Suchým vrcholem nad NS Jetřichovické stěny a nejnižší bod je v obci Jetřichovice.



Mapa č. 11, zdroj: [www.mapy.cz](http://www.mapy.cz)



Mapa č. 12, zdroj: [www.mapy.cz](http://www.mapy.cz)

## 7.5 Jetřichovice

Po sjezdu do obce Jetřichovice, 500 m pŕed obcŕí, lze navŕstívit zříceninu hradu Falkenŕtejn, viz obrázek č. 20. Zachovala se jen síň vytesaná do skály s okenním výklenkem a kapličkou. Z vrcholu se naskytne ŕíroky výhled do okolí na Havranŕ skálu, Růžovský vrch i vzdálenější Děčŕnský Sněžník. Hrad vznikl pravděpodobně ke konci 13. století a sloužil jak k ochraně obchodní cesty, tzv. "České cesty" do Lužice, tak měl i úlohu správní, díky kolonizační činnosti tehdejších majitelů, rodu Michalovců. V průběhu let vystřídali hrad několik majitelů, kteří nadále podnikali loupežné výpravy do bohaté Lužice. Během držení rodem Vartenberků se v loupežných výpravách pokračovalo. Hrad hrál důležitou úlohu ve sporu Vartenberků s Lužicí. Dnes se zachovaly jen zbytky skalního hradu (NĚMEČEK, KLOS, 1977).

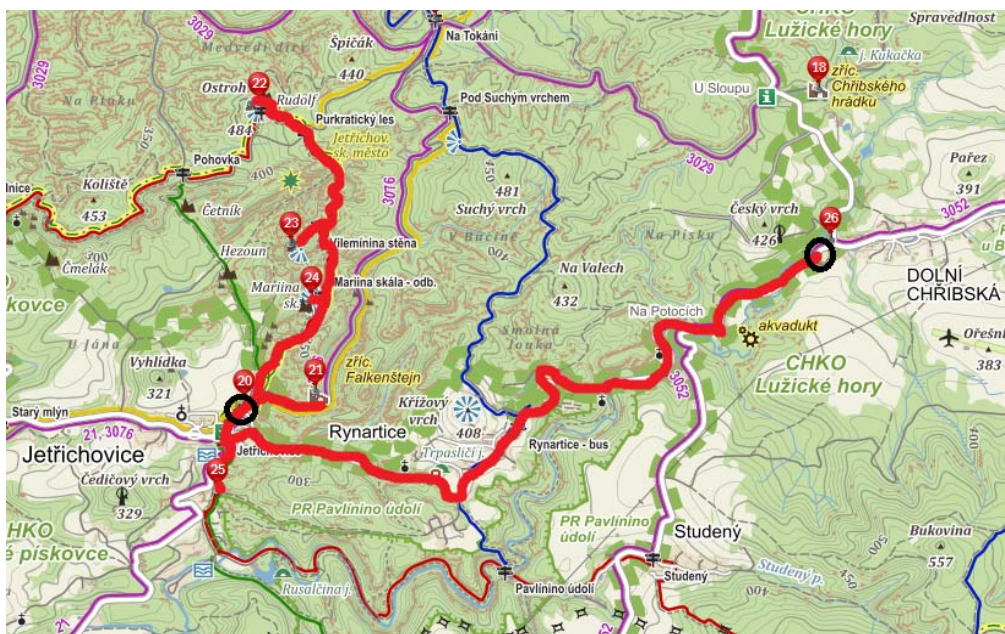
Po mírném klesání a sjezdu do obce Jetřichovic lze na první křižovatce obdivovat podstávkový dům, obrázek č. 21 na 5. IT v příloze. Jde o přízemní, částečně podsklepený, trojdílný podstávkový dům, celý roubený. Dřevěný štít bedněný, zdobený, střecha sedlová, krytá plechem. Postaven v 2. polovině 19. století. Velice pěkně až harmonicky zapadá do skalního útvaru, který ho částečně obklopuje. Tento podstávkový dům, ale i spoustu jiných si, lze vybrat jako penzion k přenocování a nabrání nových sil do dalšího dne v pokračování trasy Šluknovským výběžkem. Na tomto místě u podstávkového domu se stojí přímo na hranici NP České Švýcarsko (KŘIVÁNEK, 2011).

Další zajímavostí je ve svahu do NP osmikilometrová naučná stezka Jetřichovické skály, která je červeně turisticky značená. Dá se výletním tempem projít asi za 4 hodiny. Naučná stezka tvoří okruh pro návrat k výchozímu bodu. Výchozí bod jsou Jetřichovice a konečný bod Vysoká Lípa. Trasa je poměrně fyzicky náročná, s výrazným výškovým převýšením. Trasa není upravena pro kočárky, tělesně postižené a jezdce na koních ani na kolech. Takže před jejich návštěvou je nutné zabezpečit kola. Z naučné stezky se doporučuje návštěva tří dech beroucích vyhlídek. Jsou to Rudolfův kámen, Vilemínina vyhlídka a Mariina skála. Naučná stezka je přístupná celoročně a je zaměřená na přírodu, historii i lidovou architekturu, drobné sakrální památky.

Ostroh Rudolfův kámen, který je na obrázku č. 22 na 5. IT v příloze, slouží jako vyhlídka a byl vybudován hrabětem Rudolfem Kinským. Je vynikajícím kruhovým výhledem. Patří mezi nejnavštěvovanější vyhlídky NP. I když výstup patří mezi ty náročné, určitě to stojí za to. Došlo k nedávne rekonstrukci schodiště čítajícího 170 schodů. Pískovcové skály byli v minulosti obohaceni o horké roztoky z obsahu železa (železivce), které dokáže více odolávat erozím nežli samotný pískovec, a tudíž vytvářejí pozoruhodné tvary. Vilemínina stěna na obrázku č. 23 na 5. IT v příloze je nejsevernější ze tří vyhlídek v Jetřichovických skalách, které jsou součástí NS Jetřichovické skály. Je z ní krásný výhled na Jetřichovice a Růžovský vrch. Výstup je o něco snazší než na Mariinu skálu. Vrcholová plošina je větší než na Mariině skále. Dříve tu byl postaven altán v podobě poustevny, který však vlivem času zchátral. Nyní je na vrcholu jen zábradlí chránící návštěvníky před pádem. Podobiznu kněžny Vilemíny Kinské z rodu Kinských zde připomíná obraz visící na jednom ze stromů. Třetí zajímavou a úchvatnou vyhlídkou je Mariina skála na obrázku č. 24 na 5. IT v příloze, kterou pojmenoval Ferdinand Kinský po své manželce, kněžně Marii. Na této vyhlídce lze vidět asi nejdále. Původně požární pozorovatelná byla turisticky zpřístupněna v roce 1856 knížetem Ferdinandem Kinským. Na jejím vrcholku byl roku 1856 postaven jednoduchý útulek. Vrchol se dá zdolat po 240 schodech strmého výslapu. Po sestupu z vyhlídky se dojde zpět do obce Jetřichovice (KŘIVÁNEK, 2011).

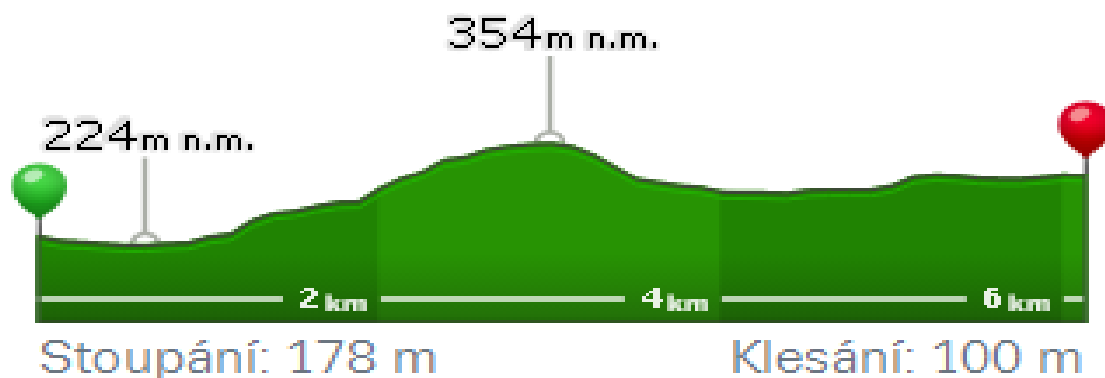
V místním informačním středisku, které sídlí na návsi v blízkosti obdivovaného podstávkového domu, lze získat podrobnější informace o blízkém okolí Jetřichovic. Z Jetřichovic se pokračuje po hlavní silnici směrem na obec Chřibská. Asi po 2 km za obcí Rynartice se odbočí vpravo na louku a prudce se sestoupá do PR Pavlínina údolí, k vidění na obrázku č. 25 na 5. IT v příloze. Vyhledávaný skalnatý důl je nejhezčí částí dlouhého toku Chřibské Kamenice. Ta se klikatí mezi pískovcovými skalami. PR Pavlínino údolí je hluboké kaňonovité údolí potoka Chřibské Kamenice, které je vzácným fenoménem vysoké estetické hodnoty. Představuje významné útočiště řady rostlinných a živočišných druhů. Z rostlinných například žluťucha orlíčkolistá (*Thalictrum aquilegiifolium*), mokryš vstřícnicolistý (*Chrysosplenium oppositifolium*), podbílek šupinatý (*Lathraea squamaria*), prvosěnka vyšší (*Primula elatior*), přeslička luční (*Equisetum pratense*), žebrovice různolistá (*Blechnum spicant*), osladič obecný, věsenka nachová (*Prenanthes purpurea*), vřes obecný (*Calluna vulgaris*). Živočišné druhy zde zastupují kamzík horský (*Rupicapra rupicapra*), mihule potoční (*Lampetra planeri*), pstruh obecný, vydra říční, ledňáček říční, čáp černý, skorec vodní, konipas horský (*Motacilla cinerea*), netopýr vodní (*Myotis daubentonii*), netopýr Brandtův (*Myotis brandtii*), (RUBÍN, 2004).

Mapa č. 14 znázorňuje trasu dlouhou 6,2 km s dojezdovým časem 25 minut bez zastavení mezi Jetřichovicemi a Chřibskou. Na této části trasy je zajímavé, že se jakoby vrací v protisměru jízdy. Ale je to jen slepá část úseku trasy, která se po zhlédnutí zajímavostí jako Rudolfův kámen, Vilemínina vyhlídka a Mariina skála vrací zpět a pokračuje ve směru na Chřibskou. Černé kroužky na mapě ukazují místa informačních tabulí. Mapa č. 13 ukazuje převýšení, které je nejnižší v obci Jetřichovice a nevyšší v obci Rýnartice u autobusové zastávky.



Mapa č. 13, zdroj: [www.mapy.cz](http://www.mapy.cz)





Mapa č. 14, zdroj: [www.mapy.cz](http://www.mapy.cz)

## 7.6 Chřibská

Z Rýnartic se po dalších 2 km podél říčky Chřibská Kamenice dojde na křižovatku, kde lze obdivovat další podstávkový dům, obrázek č. 26 na 6. IT v příloze, který slouží jako restaurace a penzion. Podstávkový dům je česká trojdílná patrová stavba, částečně podsklepená, s jednou roubenou světnicí a druhým a třetím dílem v přízemí zděným. Roubení patra i světnice v přízemí s truhlářským obkladem. Je to stavba s podstávkou konstrukčně nespojenou s patrem, ale horní patro je celé roubené. Střecha sedlová, krytá pálenými taškami. Dochované obložky oken. Obklad štítu břidlicí s motivy lunety. Na nádvoří straně přistavěná patrová krytá terasa pro účely pohostinství. Postaven v roce 1790 (KŘIVÁNEK 2011).

Po návštěvě a možném občerstvení v restauraci v podstávkovém domě se pokračuje směrem na Chřibskou, po 1,5 km se odbočí vlevo, kolem budovy CHKO Labské pískovce. Naproti budově se nachází PP Louka u Brodských, která je na obrázku č. 27 na 6. IT v příloze. Jedinečná mokrá louka byla vyhlášena přírodní památkou. Na jejím území bylo nalezeno 158 druhů vyšších rostlin například prstnatec májový (*Dactylorhiza majalis*), bradáček vejčitý (*Listera ovata*), šírovník bažinný (*Lotus pedunculatus*), sítina ostrokvětá (*Juncetum acutiflorus*), tuřice Davallova (*Carex davalliana*). Na louce žijí i zajímavé druhy živočichů například myška drobná (*Micromys minutus*), kobylka horská (*Isophya pyrenea*), kobylka hnědá (*Decticus verrucivorus*).

Dále se pokračuje do mírného stoupání směrem na Doubici, po 1 km se po levé straně přijede k PR Marschnerova louka, obrázek č. 28 na 6. IT v příloze. Z botanického hlediska je PR Marschnerova louka unikátní. V mělkém údolí, kde protékají tři potůčky, jsou soustředěna pestrá společenstva rostlin. Najdeme zde slatinnou a vlhkou louku, porosty s dominujícími ostřicemi i sušší biotopy. V roce 1996 zde bylo nalezeno 234 druhů vyšších rostlin, z nichž jsou významné například prstnatec májový (*Dactylorhiza majalis*), prstnatec Fuchsův (*Dactylorhiza fuchsii*). Z chráněných druhů zde rostou například suchopýr (*Eriophorum*), vachta trojlístá (*Menyanthes trifoliata*), tuřice Davallova (*Carex davalliana*). Vyskytují se zde také různé druhy živočichů například kobylka horská (*Isophya pyrenea*), sarančata (*Chorthippus*), mandelinky (*Leptinotarsa*), z ptáků strnad obecný (*Emberiza citrinella*), cvrčilka říční (*Locustella fluviatilis*).

O 500 m dále při mírném stoupání se pojedje kolem pozoruhodného geologického útvaru tvořeného pěti mohutnými čedičovými sloupy, které tvoří vrchol PR Spravedlnost, kterou můžeme vidět na 6. IT obrázku č. 29 v příloze. V PR Spravedlnost se nacházejí mimořádně pestrá a zachovalá lesní společenstva s řadou chráněných rostlin, kvůli nimž zde byla od roku

2004 vyhlášena přírodní rezervace, zabírající území o rozloze 11 hektarů. Na suťových svazích rostou kromě buků (*Fagus*) ve větší míře také jasanů (*Fraxinus*), jílmů (*Ulmus*) a javorů (*Acer*) s poměrně bohatým podrostem měsíčnice vytrvalé (*Lunaria rediviva*). Na vrcholových skalách se vyskytuje vzácná kapradinka skalní (*Woodsia ilvensis*) a také některé teplomilné rostliny, z nichž je zvlášť nápadný skalník celokrajný (*Cotoneaster integerrimus*), (RUBÍN, 2004).

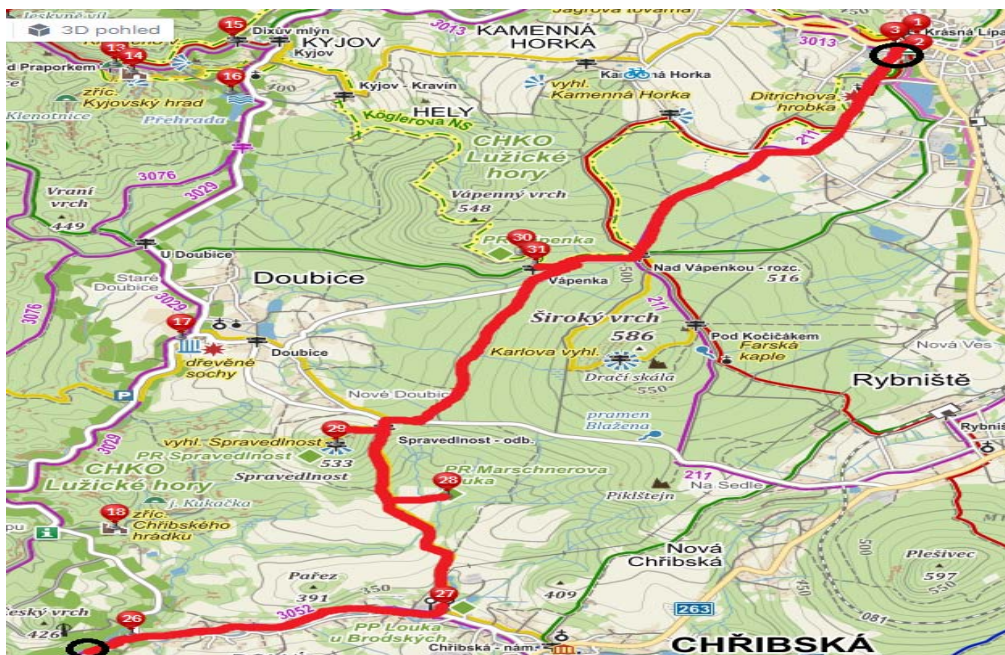
Po dalším 1 km se dojede na okrajovou část obce Doubice a na první křižovatce se odbočí vpravo, směr Krásná Lípa. Po ujetí necelých 2 km se dojede k PR Vápenka, obrázek č. 30 a 6. IT v příloze, je po levé straně ve směru jízdy. PR Vápenka je okrajovou součástí Köglerovy NS na jižním úpatí Vápenného vrchu. Byla vyhlášena v roce 1969 k ochraně hlavně geologických hodnot. Na nevelkém území se společně nachází celkem pět různých geologických jednotek, a to především jurské vápence, které se v Čechách vyskytují sporadicky. Přes rezervaci vede lužická porucha, která je k vidění na obrázku č. 31 na 6. IT v příloze. Představuje rozhraní mezi lužickým žulovým plutonem na severovýchodě a pískovci české křídové pánve na jihozápadě. U Lužické poruchové zóny se jedná o nejvýznamnější tektonickou poruchu v Čechách. Je to zlom v zemské kůře v oblasti Šluknovského výběžku zasahující do nejsevernější části NP České Švýcarsko. Lužická poruchová zóna je tektonická linie dlouhá asi 110 km procházející územím Německa a České republiky od Drážďan po severní okraj Labských pískovců, dále podél severního okraje Lužických hor a Ještědského hřbetu. Ve starších třetihorách byla kra lužického plutonu podél této poruchy tektonicky vyzdvižena nad povrch české křídové pánve a spolu s ní byly z podloží křídů k povrchu vyvlečeny i malé kry hornin permského a jurského stáří. Tektonicky je nejednotný, protože jeho jihozápadní křídlo pokleslo na některých místech přes 1000 m, kde má charakter přesmyku. Na pestré geologické skladbě navazují i druhově bohatá společenstva květnatých bučin (*Fagus*) zachovaných spíše rozptýleně s výskytem javorů (*Acer*), lípy (*Tilia*), borovic (*Pinus*), nebo jasanů (*Fraxinus*). V jejím podrostu se hojně vyskytují lýkovec jedovatý (*Daphne mezereum*), konvalinka vonná (*Convallaria majalis*), brčál menší (*Vinca minor*), kyčelnice cibulkonosná (*Dentaria bulbifera*), bažanka vytrvalá (*Mercurialis perennis*). Ze zoologického hlediska je zajímavý výskyt letounů ve starých důlních štolách. Byl zde zjištěn výskyt 10 druhů netopýrů například netopýr velký (*Myotis myotis*), vrápenec malý (*Rhinolophus hipposideros*), netopýr řasnatý (*Myotis nattereri*), netopýr vodní (*Myotis daubentonii*), nebo netopýr ušatý (*Plecotus auritus*), (RUBÍN, 2004).

Od PR Vápenka směrem na severovýchod vede trasa po hlavní silnici do obce Krásná Lípa.

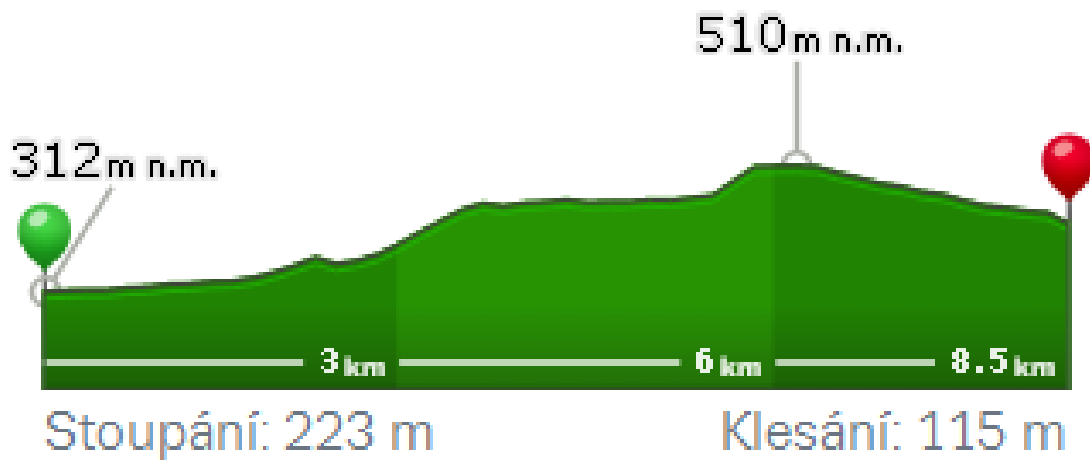
Do cíle zbývá už jen 2,5 km a dojíždí se na náměstí v obci Krásná Lípa. Na náměstí se lze občerstvit, ubytovat nebo zavítat do místního pivovaru zvaný Křinický.

Mapa č. 15 ukazuje trasu mezi Chřibskou a cílovým místem Krásnou Lípou. Trasa je dlouhá 8,5 km a dojezdová vzdálenost v čase je 35 minut bez zastavení. Černé kroužky označují místa s informačními tabulemi. Mapa č. 16 znázorňuje převýšení, v tomto úseku je nejnižší bod v Dolní Chřibské a nejvyšší nad Chřibskou u vrcholu Vápenný.





Mapa č. 15, zdroj: [www.mapy.cz](http://www.mapy.cz)



Mapa č. 16, zdroj: [www.mapy.cz](http://www.mapy.cz)





## 8.2.1 Přírodní rezervace Spravedlnost (PR)

Na PR Spravedlnosti se nacházejí mimořádně pestrá a zachovalá lesní společenstva s řadou chráněných rostlin. Převládá v ní květnatá bučina. Jejím nejvyšším místem je stejnojmenný čedičový vrchol vysoký 533 m n. m. Na vrcholu kopce je lavička, okolo které je kovové zábradlí. I přes to, že je vrchol částečně zarostlý vegetací, jde stále o pěkný výhled do okolí. Geologická skladba území je mimořádně pestrá, plošně rozsáhlé jsou především křídové pískovce. O mimořádně hodnotné lokalitě PR Spravedlnost svědčí fakt, že byla vyhlášena Evropsky významnou lokalitou. Místo PR Spravedlnost můžete vidět na mapě č. 19 (RUBÍN, 2004).

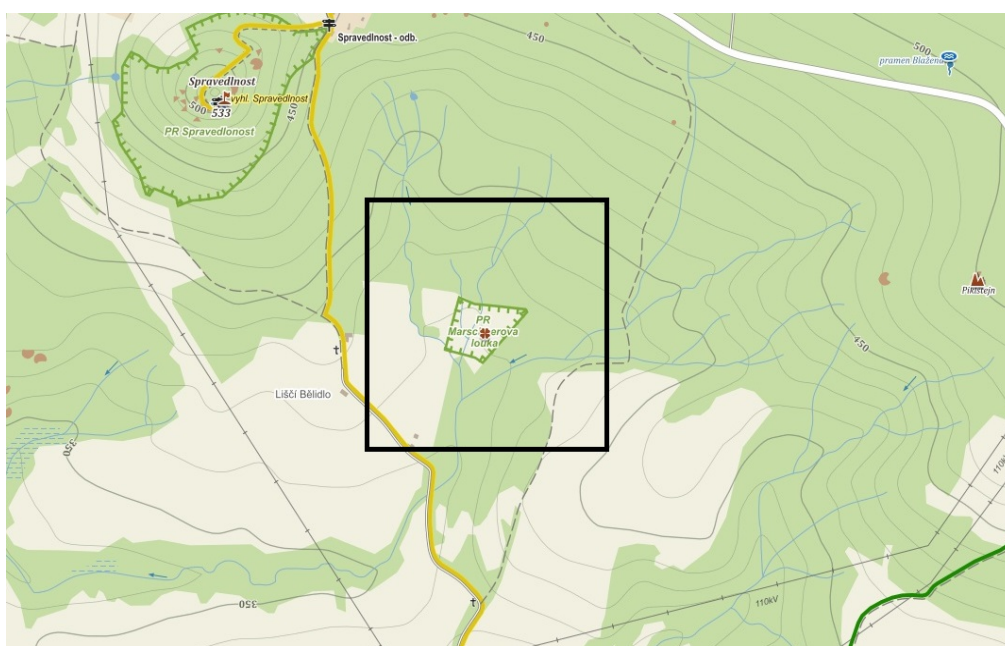


Mapa č. 19, zdroj: [www.mapy.cz](http://www.mapy.cz)



## 8.2.2 Přírodní rezervace Marschnerova louka (PR)

Koncem roku 1995 zde byla vyhlášena PR, která se pojmenovala podle amatérského botanika působícího ve Šluknovském výběžku. Z botanického hlediska je Marschnerova louka unikátní, neboť v mělkém údolí protkaném třemi potůčky, jsou pohromadě pestrá společenstva rostlin. Lze zde najít slatinnou a vlhkou louku, porosty s dominujícími ostřicemi (*Carex*) i sušší biotopy. Nutností je pravidelné kosení, aby se zabránilo rozšiřování náletových dřevin a plevelných druhů. Kosení probíhá mozaikovitě z důvodů různě kvetoucích rostlin. Na mapě č. 20 je vyznačené území PR Marschnerova louka, nachází se v poměrně těsné blízkosti PR Spravedlnost (RUBÍN, 2004).



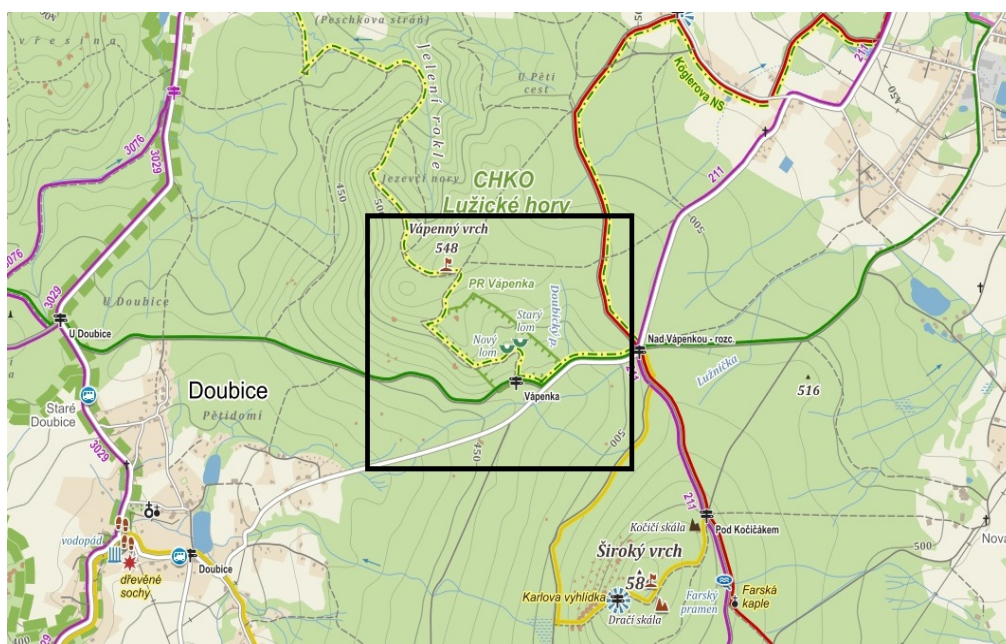
Mapa č. 20, zdroj: [www.mapy.cz](http://www.mapy.cz)

### 8.2.3 Přírodní rezervace Vápenka (PR)

Přírodní rezervace Vápenka, chráněná od roku 1969 jako významná geologická lokalita, je znázorněna na mapovém podkladu pod mapou č. 21. Na poměrně malém území se tu společně vyskytují horniny pěti různých geologických jednotek, z nichž nejvýznamnější jsou jurské vápence, které se s výjimkou několika drobných ostrůvků v okolí Doubice, Kyjova a Brtníků nikde jinde v Čechách nevyskytují.

PR Vápenka se rozkládá na jižním úpatí Vápenného vrchu o rozloze 11 ha. Přes Vápenný vrch probíhá významná geologická linie, označovaná jako lužická porucha, která tvoří rozhraní mezi lužickým žulovým plutonem na severovýchodě a pískovci české křídové pánve na jihozápadě. Největší křídlový sediment je právě na Vápenném vrchu. Je dlouhá asi 500 m, široká necelých 200 m a tvoří ji převážně šedé vápence a dolomity s písčitémi vložkami. Ve vápencích se dříve nacházely otisky mořských ježovek a mlžů, které dokládají jejich stáří kolem 150 milionů let. Starší horniny permu zastupují především červené křemenné pískovce. V třetihorách pronikla jurskými sedimenty k povrchu čedičová hornina, která v sobě uzavírá kontaktně přeměněné úlomky okolních hornin a dnes vytváří svislou stěnu na severním konci Starého lomu.

Vápenka v mnoha ohledech patří mezi unikátní místa. Jednak z pohledu geologického a rovněž i z pohledu lidských aktivit. Člověk zde, jak již název napovídá, tři století těžil vápencem a zároveň zde započal rozvoj turistických NS. Předpokládá se, že Köglerova naučná stezka slavnostně otevřená roku 1941 byla tou první na našem území (RUBÍN, 2004).



Mapa č. 21, zdroj: [www.mapy.cz](http://www.mapy.cz)

## 8.2.4 Přírodní památka Louka u Brodských (PP)

Tato jedinečná mokrá louka, byla vyhlášena přírodní památkou v roce 1997. Na jejím území bylo nalezeno 158 druhů vyšších rostlin, mezi nimiž se výrazně uplatňují druhy rostoucí na zamokřených místech. Díky pravidelnému kosen se zde v současné době vyskytuje více než 4000 exemplářů prstnatce májového (*Dactylorhiza majalis*). Tato lokalita má velkou estetickou hodnotu zejména na jaře, kdy množství kvetoucích orchidejí vytváří dojem fialového koberce.

Území PP Louky Brodských je znázorněno v mapě č. 22, kde je vidět umístění v dané lokalitě (RUBÍN, 2004).



Mapa č. 22, zdroj: [www.mapy.cz](http://www.mapy.cz)

## 8.2.5 Chráněná krajinná oblast Labské pískovce (CHKO)

Cyklotrasa prochází CHKO Labské pískovce v severní části trasy mezi obcemi Vlčí Hora a Kopec. V tomto úseku se CHKO Labské pískovce rozdělilo na dvě části díky vyhlášení NP České Švýcarsko, který vznikl na území CHKO v roce 2000. Druhou částí CHKO Labské pískovce prochází naše trasa obcemi z Jetřichovic do Chřibské.

Území Labských pískovců se vyznačuje zachovalou lidovou architekturou a osobitým krajinným rázem.

Aktuálním úkolem je ochrana vodních toků a volné krajiny před rozšiřováním zástavby a nešetrnými úpravami. Díky zachovalému prostředí zde přežily některé ohrožené druhy živočichů. Oblast tvoří z největší části křídové druhohorní sedimenty. Využití území pro turistický ruch v posledních letech enormně vzrůstá. Průmyslový rozvoj v 19. a 20. století se centrální části CHKO pro její malou lidnatost a relativní nedostupnost vyhnul a je rozvinut jen v několika městech při okraji CHKO.

Mapa č. 23 znázorňuje celkovou rozlohu CHKO Labské pískovce i s nejcennější částí, která byla vyhlášena za NP České Švýcarsko (RUBÍN, 2003).

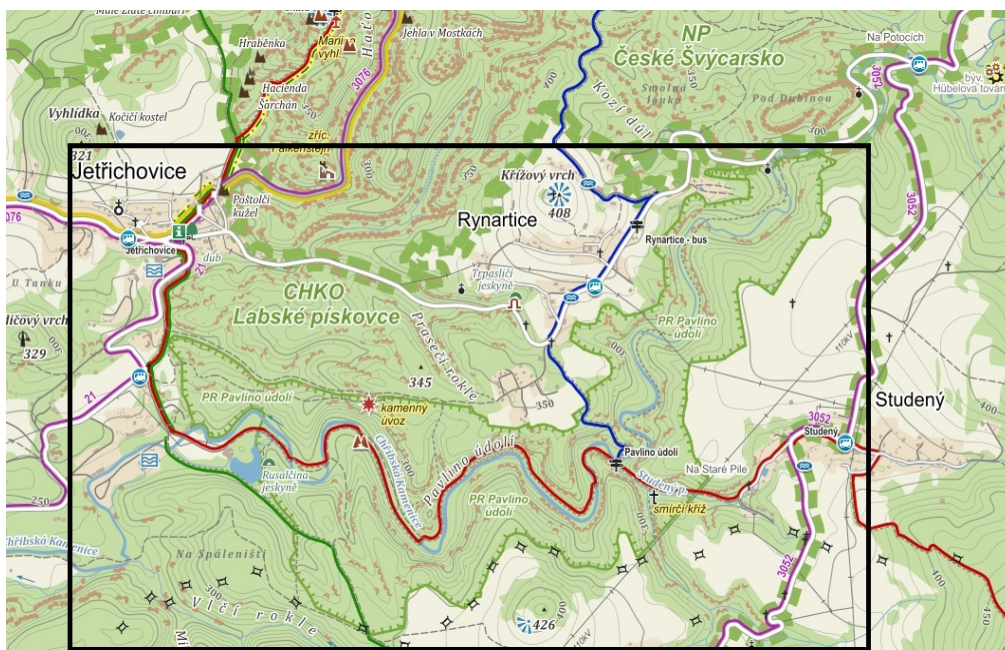


Mapa č. 23, zdroj: [www.casopis.ochranaprirody.cz](http://www.casopis.ochranaprirody.cz)



## 8.2.6 Přírodní rezervace Pavlínino údolí (PR)

PR Pavlínino údolí je hluboké kaňonovité údolí potoka Chřibské Kamenice dlouhé 3,5 km. Leží mezi obcemi Jetřichovice, Rynartice a Studený. Z původního ZCHÚ PR Pavlína údolí, vyhlášeného v roce 1993, byl v roce 2009 změněn název a mírně upravena hranice. Na mapě č. 24 můžeme vidět současnou podobu PR Pavlínina údolí. Její prioritou je ochrana kaňonu na říčce Chřibské Kamenici. Z geomorfologického hlediska se jedná o významný fenomén vysoké estetické hodnoty. Představuje významné útočiště řady rostlinných a živočišných druhů. Zajímavostí je, že v bočním údolí, kterým vede lesní stezka od Grieselova mlýna, je nevelká skalka po levé straně, ve které je vytesaný sklaní výklenek, v němž byla umístěna soška Krista (RUBÍN, 2003).



Mapa č. 24, zdroj: [www.mapy.cz](http://www.mapy.cz)

## 8.3 Natura 2000

Natura 2000 je soustava chráněných území, která vytvářejí na svém území podle jednotných principů všechny státy Evropské unie. Cílem této soustavy je zabezpečit ochranu těch druhů živočichů, rostlin a typů přírodních stanovišť, které jsou z evropského pohledu nejcennější, nejvíce ohrožené, vzácné či omezené svým výskytem jen na určitou oblast (endemické).

Vytvoření soustavy Natura 2000 ukládají dva nejdůležitější právní předpisy EU na ochranu přírody, a to ochrana volně žijících ptáků - ptačí oblast (PO), ochrana přírodních stanovišť - evropsky významné lokality (EVL).

Cílem soustavy Natura 2000 je ochrana biologické rozmanitosti na území členských států EU zachováním nejhodnotnějších přírodních lokalit a nejohroženějších druhů rostlin a živočichů.

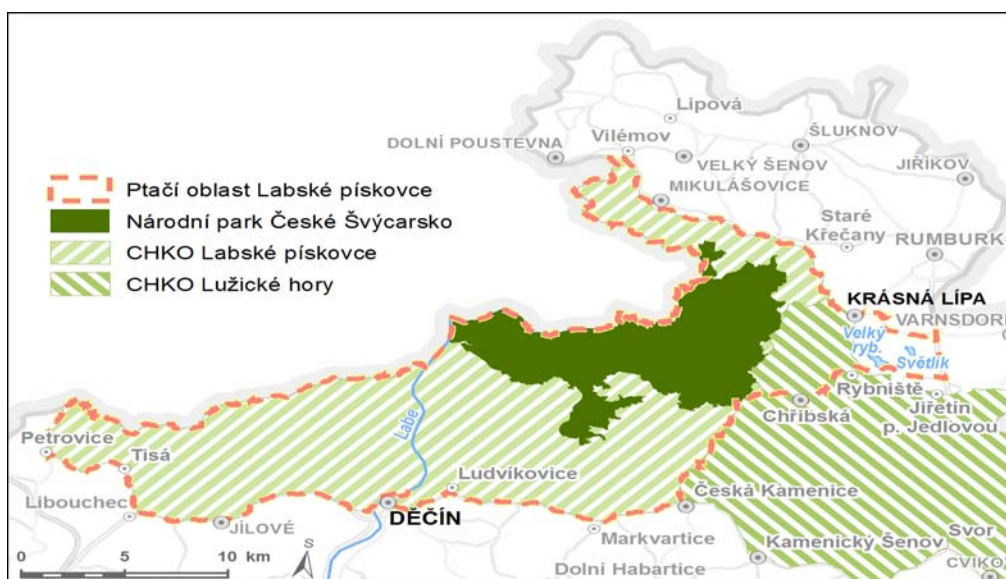
Na území Šluknovského výběžku a vybrané lokalitě cyklotrasy se nachází jak ptačí oblast, tak i evropsky významné lokality (AOPK ČR, 2009).

### 8.3.1 Ptačí oblast Labské pískovce (PO)

Ptačí oblast Labské pískovce zahrnuje celé území Národního parku České Švýcarsko, celé území Chráněné krajinné oblasti Labské pískovce a přesahuje východním směrem mezi Chřibskou a Krásnou Lípou (CHKO Lužické hory). Na mapě č. 25 lze vidět celou ptačí oblast, vloženu do všech ZCHÚ, které jsou její součástí.

Správou ptačí oblasti jsou pověřeny 3 organizace: Správa NP České Švýcarsko (na území národního parku). Krajské středisko AOPK ČR a Správa CHKO Labské pískovce (na území CHKO Labské pískovce).

Charakteristické pro zdejší oblast jsou výrazné skalní útvary s vysokou lesnatostí, které slouží jako hnízdiště pro sokola stěhovavého, výra velkého (*Bubo bubo*), krkavce velkého (*Corvus corax*), rorýse obecného (*Apus apus*), čápa černého a další druhy. Předmětem ochrany jsou zde 4 druhy - sokol stěhovavý, chřástal polní (*Crex crex*), výr velký a datel černý (*Dryocopus martius*), (AOPK ČR, 2009).

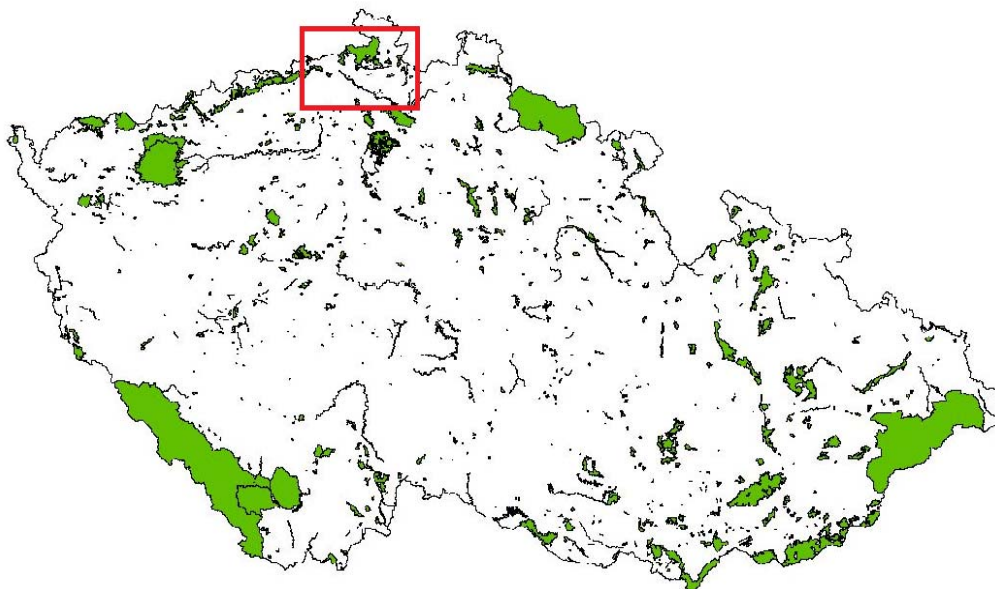


Mapa č. 25, zdroj: [www.npcs.cz](http://www.npcs.cz)

### 8.3.2 Evropsky významné lokality (EVL)

V rámci těchto lokalit jsou chráněny evropsky významná stanoviště a evropsky významné druhy. Lokalita se nachází na celém území NP České Švýcarsko a navazujících územích CHKO Labské pískovce a CHKO Lužické hory, viz mapa č. 26. Lokalita byla navržena pro ochranu vydry říční, lososa obecného, mihule potoční, kapradiny vláskatce tajemného (*Trichomanes speciosum*) a 10 typů přírodních stanovišť.

Cílem ochrany EVL České Švýcarsko je udržení nebo obnova příznivého stavu typů přírodních stanovišť a druhů, které jsou předmětem ochrany (AOPK ČR, 2009).



Mapa č. 26, zdroj: [www.nature.cz](http://www.nature.cz)

## 9 Diskuze

Ve Šluknovském výběžku již existuje řada navržených cyklotras, které nabízejí projížďku tímto krajem. Zatím však žádná z nich nespojila mnou navrhovaná místa se zaměřením na místní lidovou architekturu podstávkových domů s přírodními zajímavostmi tohoto kraje. Tato cyklotrasa umožní poznávání zdejšího kraje jako většího celku, protože na kole můžeme projet daleko rozsáhlejší území než třeba chodec turista. Motorizovaným prostředkem se ovšem nedostaneme díky různým zákazům do všech plánovaných míst.

Tato práce je kompromisem poskytnutých informací mezi standardní cyklotrasou a naučnou stezkou. Klade si za cíl, ukázat návštěvníkům poměrně velkou část regionu. Zároveň její přidanou hodnotou je, že návštěvník získá ucelenou informaci o jednotlivých místech jak na trase v podobě IT, tak na webu a v informačních centrech.

Cílem každého regionu je udržet si turisty co nejdéle, aby navštívili co nejvíce míst. Tato myšlenka se stala základním kamenem navrhované cyklotrasy, protože jednotlivé obce, kterými se projíždí, skýtají mnohem více možností k návštěvě zajímavých míst, než bylo zahrnuto do cyklotrasy. Pokud turistu zaujme některá obec více, může se zde ubytovat a naplánovat si i další výlety do okolí již podle vlastního výběru. Na základě těchto skutečností, je mým záměrem oslovit obce a města, zda nemají zájem podílet se na vytvoření a informovanosti cyklotrasy.

V posledních letech se v našem regionu stále častěji mluví o podstávkových domech jako o dědictví, které si nevědomky likvidujeme. Příčinou jsou v první řadě neodborné opravy, neboť mnoho nových majitelů si neuvědomuje hodnotu tohoto kulturního dědictví. A v druhém případě jde o finanční otázku, protože opravit podstávku podle norem je skutečně finančně náročné. I když na takovéto opravy náš stát vypisuje dotační tituly, mnoho lidí této možnosti nevyužije. V neposlední řadě jde o špatnou informovanost majitelů o tom, jak by podstávka měla skutečně vypadat a kterými technologickými postupy jí uškodí a kterými ne. Když porovnáme problematiku podstávkových domů se sousedním Německem, zjistíme, že tam se k těmto objektům chovají obezřetněji. Množství opravených podstávek bez ztráty kulturní hodnoty je na německém území mnohem větší než u nás. Proto jsem se rozhodl zahrnout podstávkové domy do své cyklotrasy, abych pomohl zlepšit informovanost a možná i zachránit některou další podstávku před špatnou rekonstrukcí.

Cyklotrasa bude dobře plnit svůj účel, pokud najde dobrého správce. Navrhuji tedy, aby byl správcem KČT, který zajišťuje dopravní značení cyklotras a je u nás garantem turisticky značených tras. Vlivem působení klimatu a stárí by nehrozil zánik dopravního značení a cedulí.

## 10 Závěr

Výběr míst navrhované cyklotrasy Šluknovským výběžkem krajinou podstávkových domů prošel během svého vzniku několika zásadními změnami, jejichž výsledkem je stávající návrh cyklotrasy.

Nejprve proběhl výběr nejzajímavějších míst s vysokou návštěvností, která bylo zapotřebí mezi sebou efektivně propojit. Jednalo se o místa historicky zajímavá, jako například zříceniny skalních hradů, které jsou na trase hned čtyři. Další zajímavostí této krajiny byly podstávkové domy. Bylo nutné vybrat domy nepoškozené svými majiteli nevhodnou rekonstrukcí, ale naopak opravené vhodnými technologiemi v rámci zachování charakteru podstávkového domu. Ze zachovalých a vhodně udržovaných domů byly vybrány ty nejvhodnější a nejhezčí. Pro průjezd trasy byly zvoleny lokality ZCHÚ jak velkoplošné, tak i maloplošné, a to NP České Švýcarsko, CHKO Lužické hory, CHKO Labské pískovce, PR Spravedlnost, PR Vápenka, PR Marschnerova louka, PP Louka u Brodských, PR Pavlínino údolí.

Dalším úkolem bylo vybrat výchozí bod s nejlepším zázemím pro začátek cyklotrasy. Musel splňovat dostatečnou dopravní obslužnost, včetně dobrého parkování, dále pak informovanost o památkách, o ubytování, občerstvení a dopravním spojení v této oblasti. Všechny tyto podmínky splňuje obec Krásná Lípa ležící na cyklotrase. V této obci bylo nedávno vybudováno informační středisko, které poskytne veškeré informace týkající se zázemí návštěvníka této oblasti.

Studiem literatury a znalostí zdejšího kraje nakonec vznikla okružní cyklotrasa vedoucí obcemi Krásná Lípa, Brtníky, Kyjov, Doubice, Jetřichovice, Chřibská a zpět do Krásné Lípy.

Navrhovaná cyklotrasa by mohla být využívána všemi lidmi, od těch nejmladších až po ty nejstarší, kteří mají rádi jízdu na kole a zároveň se zajímají o krásy přírody a rozmanitost lidové architektury. Ti všichni by mohli pomoci k propagaci této cyklotrasy a hlavně zvýšit zájem o přírodu a její ochranu.

V každé obci ležící na cyklotrase lze podniknout řadu dalších výletů do přírody a po historických památkách, které nejsou pro jejich velké množství vyznačeny na mnou vytvořených IT. K těmto mnou nepopsaným památkám je možné získat materiály v informačním středisku ve výchozím bodě cyklotrasy.

Cyklotrasa prochází místy přírodně a historicky velmi hodnotnými, což dokazuje velká řada ZCHÚ v této oblasti. I když návštěvník cyklotrasy, díky různorodému výskytu chráněných rostlin a živočichů, nezahledne při své cestě všechny zmiňované druhy, jistě ho upoutají nádherné rozhledy do okolí a krása nenarušeného přírodního prostředí, která ho přesvědčí o nutnosti ochrany přírody a krajiny a její zachování pro další lidské generace, alespoň v té současné podobě.

Při návrhu cyklotrasy jsou využity stávající komunikační sítě, to znamená, že největší investicí pro vytvoření cyklotrasy bude pořízení IT a jejich umístění na trase, a také informativního dopravního značení, pokud by KČT neměl dostatek financí. Nezbytná propagace cyklotrasy by proběhla formou letáků umístěných v informačních centrech nebo střediscích a také na internetových stránkách okolních měst a obcí. K lepší orientaci a přesnému dojetí na určená místa památek jsou ke každému bodu cyklotrasy uvedeny GPS souřadnice, které jsou součástí přílohy této práce.

Další rozpracování cyklotrasy v rámci DP může být naučná cyklotrasa s vypracováním naučných materiálů a pracovních listů pro děti, mohla by sloužit i pro školy v přírodě. V tomto případě bych změnil trasu z okružní na hvězdicovou. Cyklotrasa by se měla vyvíjet směrem ke vzdělávání návštěvníků o daném regionu.

# 11 Zdroje a literatura

- AKTUALIZOVANÁ SÍŤ CYKLOTRAS, 2012: Cyklotrasy v Ústeckém kraji, [online]: <http://www.kr-ustecky.cz/>, [cit. 20. 1. 2015]. 43 s.
- AOPK ČR, 2009: Chráněné krajinné oblasti Labské pískovce, [online]: FRIEDRICH, A. (2010). Plán ÚSES části CHKO Labské pískovce. 24 s.
- BAUER P., Benda P., Härtel H., Kuncová J., 2001: Přehled současných zvláště chráněných území v Labských pískovcích, Děčín 12/4: 5-28.
- BŘEZINOVÁ T., 2005: Šluknovsko. 1. vydání. Praha 1. Nakladatelství Olympia, a.s.: 104 s.
- CENIA, SFŽP, 2015: Geoportál - tématické mapy, [online]: <http://geoportál.gov.cz/>, [cit. 27. 1. 2015].
- ČEŘOVSKÝ J., ZÁVESKÝ A., 1989: Stezky k přírodě. Státní pedagogické nakladatelství, Praha: 243 s.
- DEKOSTER J., SCHOELLAERT U., 2002: Cycling: the way ahead for towns and cities. Praha: Ministerstvo životního prostředí: 80 s.
- FROHMADER T., 2012: Verliebt ins Umgebndeland - Landschaften, Häuser, Menschen. 1. vydání. Zhořelec: Sekretariát iniciativy Krajina podstávkových domů: 106 s.
- FROLEC V., VAŘEKA J., 1983: Lidová architektura. 1. vydání. Praha 1. Nakladatelství technické literatury, n. p.: 360 s.
- GLÖCKNER P., 1995: Fyzickogeografické a geologické poměry okresu Děčín. 1. vydání. Děčín: Nadace Vlastivěda okresu Děčín: 191 s.
- GOSTELIOVÁ J., 2013: Ty nejhezčí v krajině podstávkových domů - rozmanitost, půvab, životní styl. 1. vydání. Görlitz: Sekretariát iniciativy Krajiny podstávkových domů: 236 s.
- HIEKE V., 2005: České tajemství - průvodce. 2. vydání. Krásná Lípa: Klub českých turistů Krásná Lípa: 54 s.
- HOLEČEK M., 2004: Lužické hory. 1. vydání. Praha 1: Nakladatelství Olympia, a.s.: 184 s.
- CHLUPÁČ I., a kol., 2011: Geologická minulost České republiky. Academia, Praha: 442 s.
- MĚSTO KRÁSNÁ LÍPA 2006: Průvodce Köglerova naučná stezka Krásnolipskem. 1. vydání. Krásná Lípa: 78 s.
- KPMV, 2014: Kruh přátel muzea Varnsdorfu, podstávkové domy, [online]: [http://muzeum.varnsdorf.cz/projekty/podstavkove\\_domy.htm](http://muzeum.varnsdorf.cz/projekty/podstavkove_domy.htm), [cit. 20. 01. 2015].



- KŘIVÁNEK R., PATZSLT Z., 2011: Českosaské Švýcarsko turistický portrét. 1. vydání. Krásná Lípa: Obecně prospěšná společnost České Švýcarsko: 144 s.
- LUŽICKÉ HORY, 2013: Ochrana přírody, publikační činnost, chráněné krajinné oblasti, [online]: <http://www.ochranaprirody.cz>, [cit. 20. 01. 2015].
- MÁGR F., 2005: Dokumentace podstávkových domů na území Ústeckého kraje v letech 2003 a 2004. roč. Mandava 2005: 133-138 s.
- MÁGROVÁ K., 2011: Nejkrásnější památky Českosaského Švýcarska. 1. vydání. Krásná Lípa. Obecně prospěšná společnost České Švýcarsko: 156 s.
- MOUREK D., 2011: Cykloturistika. Současný stav a perspektivy v České republice. Praha: Nakladatelství CzechTourism: 120 s.
- MANDAVA 2004: Vlastivědné čtení z Varnsdorfu a Šluknovského výběžku. Ročenka Kruhu přátel muzea Varnsdorf: 173 s.
- MŽP ČR, 2015: Ministerstvo životního prostředí, Přehled aktuálních informací týkající se soustavy chráněných území Natura 2000, [online]: <http://www.mzp.cz>, [cit. 20. 01. 2015].
- NÁHLÍK F., 2003: Průvodce po Českém Švýcarsku. 1. vydání. Děčín: Princip, Pavel Staněk: 90 s.
- NĚMEČEK F., KLOS R., 1977: Skalní hrady v Českém Švýcarsku. 1. vydání. Ústí nad Labem: Severočeské nakladatelství: 144 s.
- NĚMEC J., LOŽEK V., 1996: Chráněná území ČR. Pro AOPK ČR vydal Consult, Praha: 320 s.
- NP ČESKÉ ŠVÝCARSDKO, 2014: Návštěvní řád Národního parku České Švýcarsko, [online]. <http://www.ceskesvycarsko.cz/narodni-park-ceske-svycarsko/>, [cit. 20. 01. 2015]. 4 s.
- NP ČESKÉ ŠVÝCARSKO, 2012: Vlci se vrací [online]. Dostupné z: <http://www.npcs.cz/vlci-se-vraci-nemecky-vlk-vyfocen-nedaleko-ceskych-hranic-u-sluknovskeho-vybezk> [cit. 25. 01. 2015].
- PRCHALOVÁ J., 2010: Zákon o ochraně přírody a krajiny a Natura 2000 - úplné znění zákona s komentářem, judikaturou a prováděcími předpisy: k 1. 3. 2010. Nakladatelství Linde, Praha: 431 s.
- Přírodní a turistické zajímavosti Lužických hor - malého pohoří v severních Čechách, 1997: [online]: <http://www.luzicke-hory.cz/priroda/index.php?pg=nskrlic>, [cit. 20. 1. 2015].
- RICHTER K., 2013: Opravy podstávkových domů. 1. vydání. Görlitz: Landkreis Görlitz: 149 s.

RUBÍN J., BALÁK I., BALATKA B., HAVRLANT M., HLÁSEK J., HOLEČEK M., HROMAS J., KRATINOVÁ H., LEISKÝ O., MARŠÁKOVÁ M., MATUŠKA J., NĚMEC J., ŠTEFKA L., VÍTEK J., WEISER S., 2003: Národní parky a chráněné krajinné oblasti. 1. vydání. Praha 1: Nakladatelství Olympia, a.s.: 208 s.

RUBÍN J., BALÁK I., BALATKA B., HAVRLANT M., HOLEČEK M., HROMAS J., KRATINOVÁ H., MARŠÁKOVÁ M., NĚMEC J., ŠTEFKA L., VÍTEK J., WEISER S., 2004: Přírodní památky, rezervace a parky. 1. vydání. Praha 1: Nakladatelství Olympia, a.s.: 192 s.

SPRÁVA NP ČESKÉ ŠVÝCARSKO, 2014: Ročenka 2013. 1. vydání. Krásná Lípa: Správa Národního parku České Švýcarsko: 72 s.

STEIN K., 2005: Pomníčky Lužických hor a Českého Švýcarska. 1. vydání Liberec: Nakladatelství Vestri: 128 s.

STEINER I., ČERNÝ J., 2006: GPS od A do Z. Praha: eNav: 264 s.

ŠTEKL J., 2013: 333 výletů po rozhlednách Čechy, Morava a Slezsko na kole, pěšky, vlakem, lanovkou i tramvají. 4. vydání. Plzeň: Cykloknihy s.r.o.: 342 s.

# 12 Přílohy

## 12.1 Souřadnice GPS

### 1 - KRÁSNÁ LÍPA

- 1) Dům Českého Švýcarska - 50.9134964N, 14.5073458E
- 2) Podstávkový Dům U Frinda - 50.9131306N, 14.5080394E
- 3) Začátek Köglerovi naučné stezky - 50.9134369N, 14.5071403E
- 4) Geologická mapa-Zahrady - 50.9350350N, 14.4786483E
- 5) Žebrácká kaple - 50.9320939N, 14.4765181E
- 6) Rozhledna Vlčí hora - 50.9399572N, 14.4653850E

### 2 - BRTNÍKY

- 7) Podstávkový dům č. 153 - 50.9477203N, 14.4334942E
- 8) Podstávkový dům č. 52 - 50.9460339N, 14.4215292E
- 9) Zřícenina hradu Brtnický hrádek - 50.9269667N, 14.4227900E
- 10) Zřícenina hradu Vlčí hrádek - 50.9256472N, 14.4398808E
- 11) Říčka Kčinice - 50.9166639N, 14.4343836E
- 12) Jeskyně víl - 50.9155936N, 14.4437000E

### 3 - Kyjov

- 13) Kyjovské údolí - 50.9116731N, 14.4513711E
- 14) Zřícenina hradu Kyjovský hrad - 50.9111753N, 14.4526003E
- 15) Podstávkový dům čp. 59 - 50.9137167N, 14.4596047E
- 16) Kyjovská přehrada - 50.9094447N, 14.4595119E

### 4 - Doubice

- 17) Podstávkový dům čp. 39 (Doubice) - 50.8886936N, 14.4555222E
- 18) Zřícenina hradu Chřibský hrádek - 50.8729508N, 14.4515131E
- 19) Na Tokání - 50.8769869N, 14.4159314E

### 5 - Jetřichovice

- 20) Podstávkový dům čp. 106 - 50.8541656N, 14.3987136E
- 21) Zřícenina hradu Falkenštejn - 50.8548375N, 14.4052400E
- 22) Rudolfův kámen - 50.8717789N, 14.3997375E
- 23) Vilemínina stěna - 50.8635400N, 14.4029411E
- 24) Mariina skála - 50.8603483N, 14.4048575E
- 25) PR Pavlínino údolí - 50.8489178N, 14.3959683E

### 6 - Chřibská

- 26) Podstávkový dům čp. 17 (Chřibská) - 50.8641269N, 14.4529950E
- 27) PP Louka u Brodských - 50.8662789N, 14.4751239E
- 28) PR Marschnerova louka - 50.8754381N, 14.4741044E
- 29) PR Spravedlnost - 50.8813297N, 14.4704772E
- 30) Lužická porucha - 50.8959989N, 14.4809044E
- 31) PR Vápenka - 50.8948483N, 14.4810025E





# INFORMAČNÍ TABULE č. 2 - BRTNÍKY



Cyklotrasa Šluknovského výběžku  
krajinou podstávkových domů











- 7 - Podstávkový dům čp. 153 - Brtníky
- 8 - Podstávkový dům čp. e52 - Kopec
- 9 - Brtnický hrádek
- 10 - Vlčí hrádek
- 11 - Říčka Křinice
- 12 - Jeskyně vil





# INFORMAČNÍ TABULE č. 3 - KYJOV



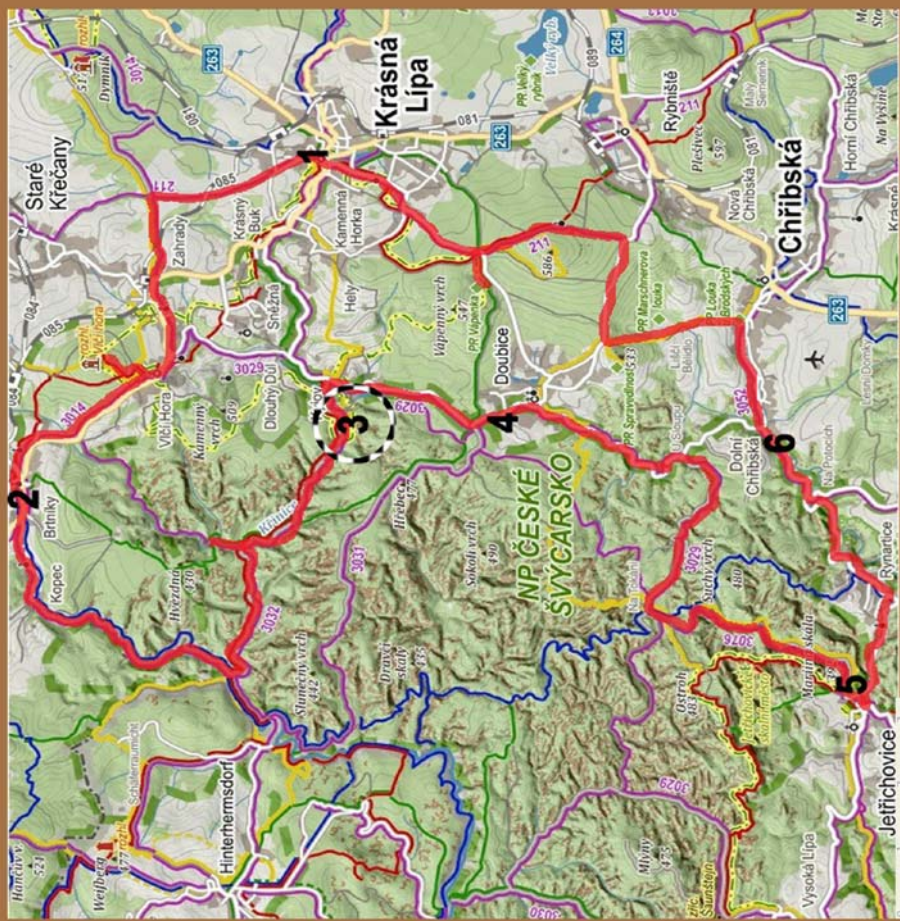
Cyklotrasa Šluknovského výběžku  
krajinou podstávkových domů








- 13 - Kyjovské údolí
- 14 - Kyjovský hradek
- 15 - Podstávkový dům čp. 59 - Kyjov
- 16 - Kyjovská přehrada




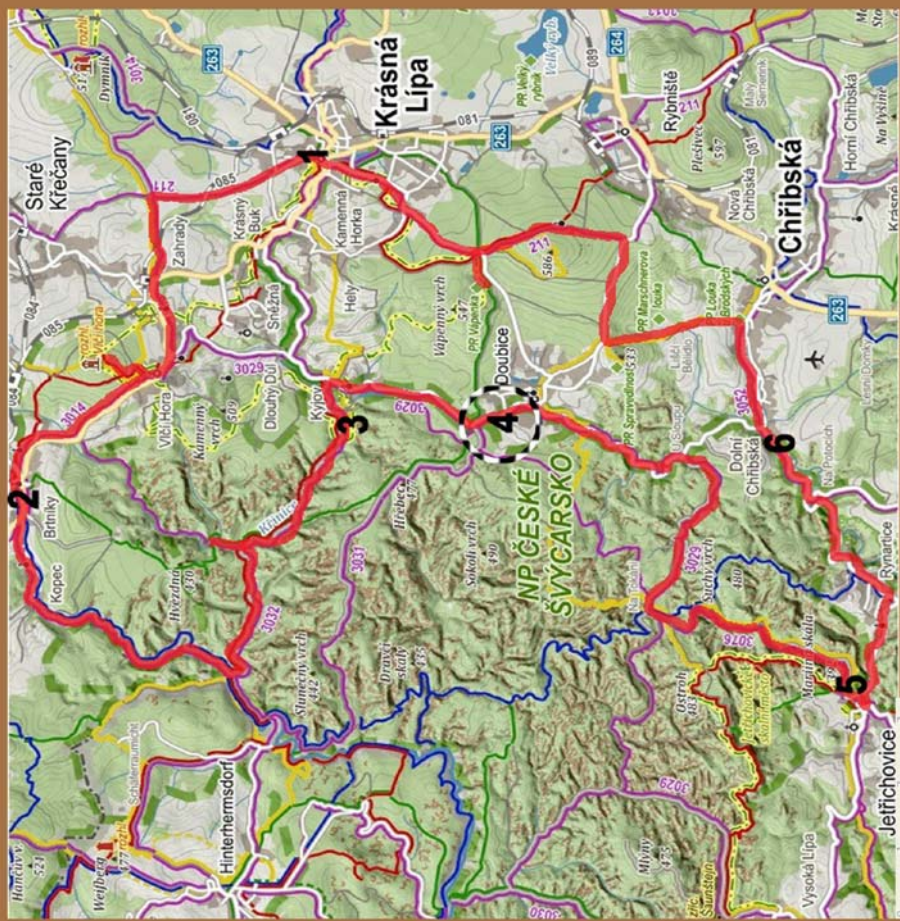



# INFORMAČNÍ TABULE č. 4 - DOUBICE




Cyklotrasa Šluknovského výběžku  
krajinou podstávkových domů











17 - Podstávkový dům čp. 39  
Doubice




18 - Chřibský hrádek  
19 - Na Tokáni





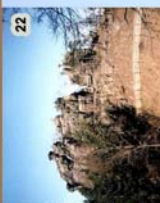
# INFORMAČNÍ TABULE č. 5 - JETŘICHOVICE






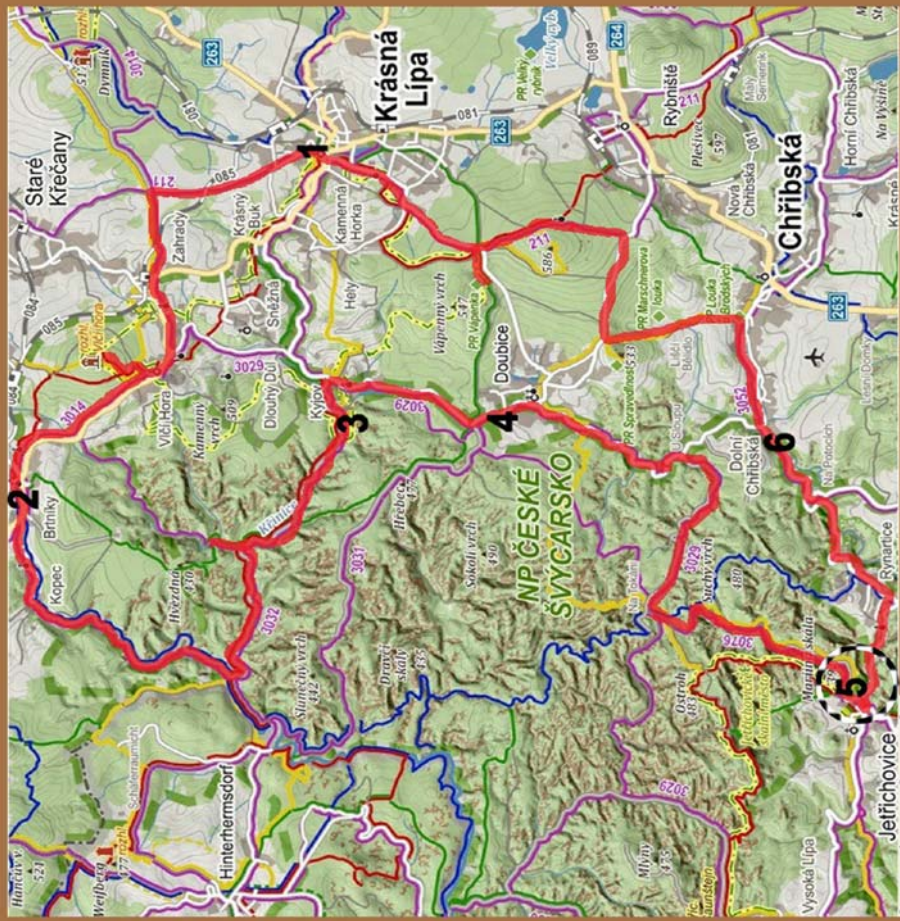
Cyklotrasa Šluknovského výběžku  
krajinou podstávkových domů









# INFORMAČNÍ TABULE č. 6 - CHŘIBSKÁ

Cyklotrasa Šluknovského výběžku  
 krajinou podstávkových domů






**6 Chřibská**



- 26 - Podstávkový dům čp. 17 - D. Chřibská
- 27 - PP Louka u Brodských
- 28 - PR Marschnerova louka
- 29 - PR Spravedlnost
- 30 - Lužická porucha
- 31 - PR Vápenka



## 12.3 Seznam zdrojů obrázků na IT

Obrázek č. 1: zdroj: vlastní foto

Obrázek č. 2: zdroj: vlastní foto

Obrázek č. 3: zdroj: vlastní foto

Obrázek č. 4: zdroj: vlastní foto

Obrázek č. 5: zdroj: vlastní foto

Obrázek č. 6: zdroj: vlastní foto

Obrázek č. 7: zdroj: vlastní foto

Obrázek č. 8: zdroj: vlastní foto

Obrázek č. 9: zdroj: vlastní foto

Obrázek č. 10: zdroj: vlastní foto

Obrázek č. 11: zdroj: vlastní foto

Obrázek č. 12: zdroj: <http://www.fototypy.cz/2013/12/27/jeskyne-vil/>

Obrázek č. 13: zdroj: vlastní foto

Obrázek č. 14: zdroj: vlastní foto

Obrázek č. 15: zdroj: vlastní foto

Obrázek č. 16: zdroj: vlastní foto

Obrázek č. 17: zdroj: vlastní foto

Obrázek č. 18: zdroj: vlastní foto

Obrázek č. 19: zdroj: vlastní foto

Obrázek č. 20: zdroj: vlastní foto

Obrázek č. 21: zdroj: vlastní foto

Obrázek č. 22: zdroj: vlastní foto

Obrázek č. 23: zdroj: vlastní foto

Obrázek č. 24: zdroj: vlastní foto

Obrázek č. 25: zdroj: vlastní foto

Obrázek č. 26: zdroj: vlastní foto

Obrázek č. 27: zdroj: vlastní foto

Obrázek č. 28: zdroj: vlastní foto

Obrázek č. 29: zdroj: vlastní foto

Obrázek č. 30: zdroj: <http://pruvodce.geol.cechy.sci.muni.cz>

Obrázek č. 31: zdroj: vlastní foto